Romprestfilatelia

Lei 20

ALMANAH FILATELIC 1987

ALMANAH FILATELIC

1987

5 ani de la primul zbor al avionului românesc Rombac 1-11

Construcția avionului mediu curier ROMBAC 1/11-500 este rodul colaborării industriei aeronautice românești cu firmele engleze din cadrul Corporației „British Aerospace".

Prototipul avionului „BAC ONE-ELEVEN a zburat la 30 iunie 1967, iar avionul de serie a efectuat primul zbor la 7 februarie 1968.

Începînd cu anul 1968, TAROM achiziționează primele avioane BAC 1-11 pentru liniile sale aeriene din Europa și din Asia.

Montarea avionului a început în 1980 și sub denumirea de „ROMBAC 1-11" a fost prezentat, la 27 august 1982, presei și oficialităților române și engleze și primul zbor oficial de prezentare a avut loc la 20 septembrie 1982.

În țara noastră au fost emise mărci, întreguri poștale și au fost realizate plicuri și ștampile consemnînd construcția acestui modern avion. Astfel: în 1982, a emis, un întreg poștal (cod 0302) dedicat „Săptămînii economiei" — 25-31.X.1982, avînd ca ilustrație avionul „ROMBAC" pe pista Aeroportului Otopeni, iar ca marcă fixă, sediul central al C.E.C.

În 1983 au fost emise o marcă uzuală cu valoarea de 11 lei și o coliță dantelată cu valoarea de 10 lei dedicate

„Zilei mărcii poștale românești", iar în 1984, o marcă cu valoarea de 3 lei din seria „A 40-a aniversare a O.A.C.I.", toate avînd ca element central avionul „ROMBAC".

Cercul filatelic „Aeronautica" din cadrul întreprinderii de Avioane București, unde se construiește avionul „ROMBAC", a realizat:

— un plic și o ștampilă ocazionate de transportul — de la Hurn (Anglia) la București — Otopeni, la 27.01.1980 — fuselajului nr. 1 al avionului „ROMBAC", efectuat cu avionul de transport „SUPER GUPPY";

— un plic și o ștampilă avînd silueta „ROMBAC-ului, ocazionate de Concursul expoziției „În memoriam" — ediția a II-a — 1981;

— un plic și o ștampilă ocazionate de primul zbor de încercare „ROMBAC 1-11" 500 nr. 1.

Ziua Aviației R.S. România a prilejuit emiterea unor materiale filatelice avînd ca element central silueta avionului „ROMBAC":

— în 1983, Cercul filatelic al întreprinderii „Turbomecanica", întreprindere unde se execută motoarele destinate avionului Rombac, a realizat un plic și două ștampile; filialele A.F.R. Constanța și Mureș au realizat cîte o ștampilă, toate avînd data de 19.06.1983;

— în 1984, la propunerea Grupei de aerofilatelie a Filateliei A.F.R. București și la propunerea Filialei A.F.R. Bacău, au fost realizate, la data de 17.06.1984, cîte o ștampilă.

Expozițiile filatelice „Transfilex'83" — 22.02.1983, Iași „Primafilex'84" — București, 01.12.1984, „Expotrans" — 16.06.1985, Plopeni (Filiala A.F.R. Prahova, „50 de ani de zbor civil la Timișoara" — 20 iulie 1985, „5 ani de activitate „Grupa aerofilatelică T. Vuia"" — 18.3.1986 — Timișoara au prilejuit realizarea de plicuri și ștampile în care se regăsește silueta avionului „ROMBAC".

Cu ocazia împlinirii a 20 de ani, la 01.12.1984, a Centrului Regional de Dirijare și Control al Zborului și a 50 de ani, la 21.07.1985, de la primul zbor Arad-Timișoara-Craiova-București la propunerea Filialei A.F.R. Arad a fost realizată cîte o ștampilă comemorativă.

Obliterările aerofilatelice pe materiale poștale transportate efectiv cu avionul „ROMBAC" au oferit Filialei A.F.R. Timiș și Comisiei de Aerofilatelie a A.F.R. prilejul realizării unor plicuri și ștampile mult apreciate și căutate de aerofilateliști.

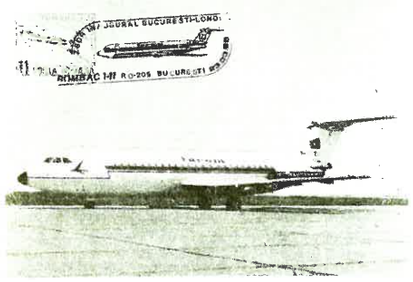

Astfel, la propunerea Filialei A.F.R. Timiş a fost realizată o ştampilă „Expoziţia filatelică Expolimp'84 — cartare specială de corespondenţă Timişoara-Bucureşti-Atena-Olimpia" — 25.06.1984 şi o altă ştampilă „50 ani de la primul zbor pe ruta Arad-Timişoara-Craiova-Bucureşti — 21.06.1985" la care corespondenţa aerofilatelică de la Timişoara la Bucureşti a fost transportată cu avionul „ROMBAC", CURSA Ro 52.

Din iniţiativa comisiei de aerofilatelie a A.F.R. au fost realizate şi folosite un număr de patru ştampile aerofilatelice dedicate următoarelor evenimente:

— zbor inaugural Bucureşti-Timişoara (RO 51) — 28.01.1983 — Bucureşti.

— zbor inaugural Bucureşti-Londra (RO 205) 23.03.83 — Bucureşti.

— primul zbor „ROMBAC" 1-11" Bucureşti-Atena„Balkanmax" (RO 241) 23.04.1983 — Bucureşti.

— „Espana '84" — Cartare specială de corespondenţă Bucureşti-Zurich (ROMBAC — RO 223) — Madrid (DC9-51-SR 650) — 25.04.1984.

De asemenea, la 01.09.1985, odată cu înfiinţarea Zilei Aerofilateliei româneşti, din iniţiativa Comisiei de aerofilatelie a A.F.R. a fost realizată o ştampilă simbolizînd avionul „ROMBAC 1-11" în plin zbor.

Materialul de faţă şi-a propus ca prin piesele filatelice prezentate să contribuie atît la cunoaşterea celei mai noi realizări a industriei noastre aeronautice, cît şi a materialelor poştale şi filatelice din ţara noastră cu tematică de aviaţie şi aerofilatelie.

MIHAI CHIROIU

LICITAŢIILE BOKER

Licitaţiile filatelice au darul de a alimenta pe colecţionarii avansaţi cu piese greu de procurat din comerţul curent sau pe calea schimbului. Cataloagele de licitaţii difuzează larg informaţii asupra materialului oferit. În parte acesta provine de la colecţionari vîrstnici, care doresc să-şi desfacă acumulările, în parte din colecţii puse în vînzare de moştenitorii unor fonduri filatelice constituite prin lungi decenii de acumulare şi căutare.

Există totuşi şi unii mari colecţionari, cu adevărat ataşaţi de filatelie, care înţeleg a dispersa materialul lor prin oferirea la licitaţii, astfel încît „piesele potrivite să ajungă în colecţiile cele mai potrivite". În felul acesta, ei contribuie la localizarea cea mai corespunzătoare a comorilor filatelice de care dispun. Prin vînzarea directă, piesele respective ajung astfel la cumpărători grevate numai cu plata comisionului caselor de licitaţie şi fără a urma calea — atît de des oneroasă sau chiar spoliatorie — a „rechinilor filateliei".

Cataloagele marilor licitaţii — editate în condiţii tehnice din ce în ce mai exigente, redactate de cele mai multe ori de adevăraţi specialişti, oferă atît eventualilor cumpărători cît şi marelui public al filateliştilor, informaţii de cel mai mare interes asupra loturilor oferite. Dintre acestea unele, din colecţii de mare prestigiu, au fost necunoscute celor mulţi sau [illegible] casele de bani [illegible]

[illegible]

Astfel s-a întîmplat, spre pildă, în cazul [illegible] şi „Principatele Unite"), ale marilor filateliştilor [illegible]

licitaţiile „Boker" continuă...

Un ştraif de 3 mărci de 3 pf. din Saxonia (faimosul „Dreier Sachsen"), cu ştampilă „casetă" din Leipzig, cu preţul de strigare de 150.000 mărci, a atins 250.000 mărci.

De relevat că şi la loturile mici (între 500 şi 1000 Mărci) calitatea a fost determinantă, adjudecările situîndu-se cam la dublul preţurilor de catalog. Aceasta a dus la două concluzii: că materialul clasic găseşte cumpărători, cu condiţia de a fi de calitate fără cusur; că piesele de excepţie continuă a găsi cumpărători (fie din considerente de prestigiu, fie ca plasament); că există mulţi amatori pentru piesele bune mai modeste. Pentru aceştia din urmă, faptul de a putea nota în colecţie „Boker" constituie o atracţie şi satisface o vanitate.

Desfacerea colecţiilor Boker a continuat şi în 1986. Astfel, la cea de a 250-a licitaţie — jubiliară — a casei (care a avut loc la Wiesbaden, cuprinzînd şi tranşa III „Boker") ca piesă „pilot" a figurat o minunată francatură „tricoloră" cu primă emisiune din Lübeck (2x1 sch. şi 4 sch.), pe o scrisoare adresată la Reval. Cea de a patra tranşă ce a fost dispersată, tot de Casa Köhler, la licitaţia ce a avut loc în iunie 1986 la Chicago, cu prilejul expoziţiei mondiale „Ameripex". De astă dată, „vedetă" a fost un colţ de coală format din 9 mărci din marca nr.1 a Bavariei („Schwarze Einzer") în stare neuzată. Dar ceea ce a adăugat puterii de atracţie a acestui grupaj (şi aşa de excepţie) a fost faptul că el incorpora, în ultimul rînd, de jos şi celebra pereche răsturnată de care se vorbeşte într-o altă notă a Almanahului nostru.

Din istoria filateliei româneşti

Fraţii Saraga la Iaşi, spirite avansate pentru epoca în care au trăit şi totodată întreprinzători în meseria pe care o practicau, au înţeles din al treilea pătrar al secolului trecut care este rostul şi avantajul reclamei „totale". Pentru publicitatea cărţilor editate, precum şi pentru difuzarea mai lesnicioasă a lor, ei au editat un buletin cu patru pagini mari, dintre care trei cuprindea lista şi preţul cărţilor puse la dispoziţie, iar a patra pagină era consacrată filateliei. Cu litere de o schioapă aceste anunţuri spuneau:

Un alt anunţ mai „nou" detalia mai bine mărcile şi oferea preţuri mai avantajoase.

„Feriţi-vă să nu fiţi înşelaţi. Căutaţi printre scrisorile vechi. Ori cine posedă mărci poştale ce au cicculat în Moldova în anul 1858 conform modelurilor ce urmează, plătim bucata 27 parale 400 lei, 54 parale 200 lei, 81 parale 2500 lei, 108 parale 300 lei. Mărcile acestea sînt preferabile fiind lăsate pe scrisoare sau pe o parte din scrisoare. În acest caz vom oferi un preţ mai mare. Mărcile poştale din anul 1859, conform modelurilor următere, ătim bucata 5 parale 2 lei, 0 parale 4 lei, 80 parale roşie pe hîrtie albă 5 lei, 80 parale roşie pe hîrtie albăstrie 20 lei... Feriţi-vă să nu fiţi înşelaţi."

„Căutaţi în pod!... Căutaţi în pod!..." scriau peste tot Fraţii Saraga. Şi copiii căutau. Ba, mai căutau şi părinţii. Iar ca să caute, trebuiau să ştie

LA LOTERIE DACA GASITI
Deci căutaţi

„Cîştigaţi mai sigur de cît la loterie dacă găsiţi printre scrisorile vechi, mărci poştale din Moldova, din anul 1858 conform acestui model, de 27, 54, 81 şi 108 parale, pentru care plătesc de la 200 lei în sus bucata. Mărcile de atunci încoace 1,50 mia. Tot astfel se cumpără cărţi poştale uzate şi taxe de plată româneşti. Se mai cumpără tablouri antice, monede, medălii, sigilii, arme vechi precum şi orice antichităţi privitoare la România. Deci căutaţi şi lăsaţi mărcile aşa cum au circulat pe scrisoarea lor şi adresaţi-vă la Fraţii Saraga, Iaşi."

ce anume. Mulţi s-au familiarizat astfel cu filatelia. Atunci cînd fericiţii găseau cîte un „cap de bour" norocul nu-i ocolea nici pe Fraţii Saraga.

În Oltenia, la Craiova, Ioniţă M. Pleşea împărţea „fluturaşi" volanţi pe care scria:

„Important pentru colecționari La chioșcurile de ziare Ioniță M. Pleșea Craiova, strada Unirei Mare deposit de mărci române și străine uzate pentru colecțiuni Se vînd cu prețuri eftine CUMPĂR — VEND — SCHIMB Cumpăr mărci vechi uzate de ale Moldovei și Valachei de 27, 54, 81, 108 parale de 1148, plătind de la 50-150 lei bucata, asemenea de 5, 40, 80 parale plătind 5 lei bucata Mărcile trebuiesc lăsate pe scrisorile lor 500.000 mărci românești cumpăr din toate emisiunile plătiț prețurile cele mai bune Mărci poștale românești 2 lei miia Bani cîștigați Căutați și veți găsi desigur."

Aceste prețuri au rămas valabile pînă către primul război mondial.

La Craiova tradiția reclamelor filatelice era destul de veche. În „Clopotul" din 22 ianuarie 1884 este înserat un anunț în care se arată că la Librăria Românească din Calea Unirii — pe lîngă cărți didactice, hîrtie, condeie, cerneală, „uvraje a diferiți români și străini" etc — se găsesc și „timbre și mărci poștale". Deși nu se face precizarea clară că este vorba de timbre pentru corespondență, sau de timbre vechi filatelice, credem totuși că era vorba de un punct de vînzare al mărcilor pentru colecționari, deoarece anunțul ne precizează în final că toate mărfurile anunțate se vînd la „preciuri cu totul eftine".

Dealtfel mărcile poștale românești aveau mare căutare și drept urmare colecționarii români erau avantajați la schimburi. Astfel, în martie 1894 L. Deneff din Bruxelles publică un anunț prin care arată că pentru 10.000 de mărci românești bine amestecate oferă 100.000 de mărci din Belgia, Olanda etc., iar pentru 100 de cărți poștale românești oferă 200 din aceleași țări. În aceeași perioadă A. Weisz înserează anunț după anunț prin care se declară amator să cumpere loturi de mărci românești de la 100 la 200.000, cărți poștale de la 10.000 la 50.000 (!) precum și „Capete de bour" la preturi avantajoase.

O altă formă de popularizare a filateliei o constituie conferințele sau prelegerile pe care le țineau unele personalități ale vremii. Astfel, în ziarul „Adevărul" din 18 iunie 1889 se anunță că „D-l V. A. Urechia va ține azi în una din sălile Universității din Iași, o conferință cu intrare de 1 leu, despre mărcile Țărilor Române, în folosul sporirii fondului bibliotecii facultății de medicină din Iași." Acest reputat scriitor se dovedea un bun și atent cunoscător al poștei și filateliei românești. Dovada rezultă atît prin lectura cărții sale „Căruța Poștei" (nelipsită din bibliografia lucrărilor de istorie poștală de la noi), cît și prin aceea că un scriitor de valoarea lui V. A. Urechia desigur că avea la dispoziție multe și detaliate date despre o temă pentru o conferință ce trebuia să se desfășoare pe durata a 50-60 de minute. Iar tot logica ne spune că o astfel de conferință cu scop lucrativ (strîngerea fondurilor bănești pentru bibliotecă) nu putea fi programată fără a avea indicii destul de sigure pentru „a face sală plină" cu cei veniți să asculte cu interesul cuvenit o conferință, în fond, de strictă specialitate. Sperăm ca timpul să scoată la lumină dacă nu cuprinsul conferinței filatelice de la 1889, măcar un rezumat al ei.

1.4. Apariția presei filatelice la noi a avut loc la 1. 13 ianuarie 1881, cînd a văzut lumina tiparului la București revista bilingvă „Timbrophilo" avînd ca subtitlu „Jurnal philatelisticu român". Deși redacția și administrația erau anunțate ca aparținînd librăriei Steinberg și Wortmann din Calea Victoriei nr. 16, pentru o mai bună cunoaștere trebuie să menționăm aportul căpitanului Constantin M. Moroiu care a avut o importantă contribuție în editarea și redactarea revistei. Din analiza celor trei numere apărute în anul 1881 (nr. 1 din 1/13 ianuarie, nr. 2 din 1/13 februarie și nr. 3 din 1/13 martie) ar rezulta că Jacques Wothmann a fost cel care a finanțat (citește tipografiat) revista, iar C. Moroiu s-a ocupat de redactarea și distribuirea ei.

Revista s-a tipărit inițial la tipografia Ștefan Mihălescu din strada Covaci 14, iar numerele 2 și 3 la „Tipo-Litografia și fonderia de litere Dor. P. Cucu, strada Lipscani 3-Bucuresci." Ea apărea în patru pagini de format 187 x 256 mm, iar conținutul ni se pare destul de variat și interesant, mai ales dacă ținem seamă de contextul apariției sale (anul publicării, lipsa de experiență, lipsa informațiilor mass-mediei, lipsa unor cercetători cu experiență, nivelul destul de scăzut al colecționării etc.). În nr. 1 un editorial intitulat „prospect" ne spune că „Timbrofilia prinzînd de cîtva timp gust și în țara noastră, acel gust care se manifestase la început între junii studenți, a început a fi cultivată de cîtva timp și de oameni serioși"[17].

TIMBROPHILO
JURNAL PHILATHELISTICU-ROMAN

Structura revistei se menține practic aceeași. Primele două pagini sînt consacrate materialelor tehnice, de informare calitativă: „Erorile din 1879", „Timbrele din Assab", „Timbrele noui ale Helveției", „Mărci de taxe" și „Albumurile cu chărți geografice". În pagina treia, iar uneori începînd cu partea de jos a celei precedente, se face un tur de orizont al noutăților din toată lumea. Pagina patra, ultima, este destinată micii publicități, cu vînzări-cumpărări și schimburi, în total cam 15 astfel de anunțuri. Dintre acestea trei sînt românești, Librăria Steinberg et Wortmann din Calea Victoriei 16 și C. Moroiu din Str. Morfeu 27, repetate de-a lungul celor trei numere, iar Arthur Wilhelm Rothschild apare cu reclamă în ultimul număr (nr. 3). În rest, anunțurile aparțin multor interesați din străinătate. Prin prisma lor se poate remarca intrarea primei reviste filatelice românești în atenția circuitului filatelic european al acelor ani, iar pe de alta se putea urmări vechea corespondență filatelică, atît cît a mai rămas după cei peste o sută de ani.

Redăm deasemeni — ca fiind interesant — anunțul editorului: „Librăria și papetăria Steinberg și Wortmann Calea Victoriei, Hanu Slătari nr. 16 Au onoare a anuncia onor. Colecționari că au arangiat un assortiment foarte bogat cu mărci poștale, plicuri și benzi pentru Collecție de la celle mai vechi până la cele mai nuoi cu prețuri mult mai eftine de cât în streinătate Collecționarilor trimitem mărci lipite pe coli spre ales contra unei garanții sau referință îndestulătoare — Avem și un asortiment de albume permanente, edițiunea cea mai nouă din 1881, text în limba franceză, engleză și germană, de la 7,50 până la 30 franci. Sumele cele mai mari de Mărci românesci noui și vechi, Bulgăresci, Serbesci, Muntenegro și Turcesci primim în schimb sau cumpărăm cu bani. Prețul curent gratis și franco. Toate articolele de librărie cu prețuri foarte moderate. "

În noiembrie 1890, după circa 10 ani (mai exact 9 ani și 8 luni) apare la București „revista mensuală" cu titlul „Timbrofilul" avînd ca subtitlu „Organ al timbrologiei în România", sub redacția și administrația căpitanului Constantin M. Moroiu din strada Morfeu nr. 27. Deși noua revistă este clar o alta decît vechiul „Timbrophilo" (pentru aceasta pledînd titlul modificat, întreruperea de 10 ani, redacția și administrația schimbate etc.), totuși vom considera-o, așa cum a dorit-o redactorul său, continuatoarea anteriorului „Timbrophilo", pentru care pot pleda — la rîndul lor — trei elemente: numerotaréa în continuare (se începe cu anul II, nr. 4), formatul, precum și denumirea comună de „Timbrofilul" dată în editorialele ambelor numere de debut (ianuarie 1881 și noiembrie 1890).

Formatul și structura periodicului rămîn neschimbate pînă la numărul 18 din martie 1893, dată la care se opresc revistele ce se găsesc la Biblioteca Academiei Române (cota P II 983) și — credem — pînă la care a și apărut.

În paginile de mică publicitate încep să apară și alte anunțuri din România în afară de cele trei pe care le-am amintit anterior. Întîlnim anunțuri ale librarilor M. Alcalay și B. Margarethe din București, tutungiilor G. Ionescu din Calea Victoriei și Roșiu din Brezoianu 2 tot din București, N. D. Potamiano din Focșani, Christian Malhasovici din Botoșani, Helene C. Moroiu din București, T. Basiliade din București etc.

Începînd cu numărul 15 din august 1892, cînd se bănuiește o ruptură între căpitanul Moroiu și restul societății, se schimbă atît subtitlul revistei în „Organ al Societății Române de Timbrologie" cît și adresa redacției, tot pe aceiași stradă Morfeu, dar la nr. 6.

O dată foarte importantă pentru istoria filateliei noastre o desprindem din articolul „La Philatelie en Roumanie" (ianuarie 1891) în care se precizează că numărul colecționarilor din România este de 64 de persoane, dintre care doar 26 de „colecționari serioși", 10—15 „colecționari negustori", iar în rest „cîțiva tineri băieți fără nici o importanță".

Redăm interesanta notă „Piața timbrelor la București": „De cîteva luni timbrele străine sînt foarte puțin căutate pe piața noastră, putînd spune că vînzările sînt nule. Timbrele românești sînt din contră foarte căutate, dar vînzătorii le țin în rezervă, păstrîndu-le pe cele vechi și pe cele cu filigram din 1889 și 1890. Chiar și schimburile se fac rar. Timbrele din 1861—1872 sînt aproape de negăsit, emisiunea din Paris 1873 (sic) este de asemeni dispărută, timbrele de 25 și 50 Bani și-au dublat valoarea.

Unele dintre articole sînt de o reală ținută, făcîndu-le utile și interesante și astăzi. În nr. 14 din martie 1892 se remarcă materialul „Les timbres de Moldavie emis a Bucarest en Avril 1862" ca un veritabil studiu filatelic actual.

În perioada disensiunilor datorate lui C. Moroiu, în care revista „Timbrofilul" nu a apărut regulat, se redactează tot la București revista „Monitorul Societății Filatelice Române" avînd ca subtitlu „Le moniteur de la societe philatelique roumaine". Revistă bilingvă, format 220x280 mm, conținînd 10 pagini (în afara nr. 3 ce are doar 6 pagini) ea este redactată în principal de Alex. St. Klenck deși corespondența este purtată de Col. J. Thorand (Str. Știrbei Vodă 55 București). Începînd cu nr. 2 (octombrie 1892) subtitlul devine „Organ filatelic special pentru România". Nivelul revistei este ridicat. La Bibl. Acad. Române (la cota P II 985) se găsesc numerele 1—4 apărute între septembrie și decembrie 1892. Se pare că altele nici nu au mai apărut.

Înainte de a încheia această trecere în revistă a periodicelor filatelice românești din epoca pionieratului, trebuie să amintim că în aceeași perioadă au mai fost semnalate încă două periodice care avînd un caracter meteoric

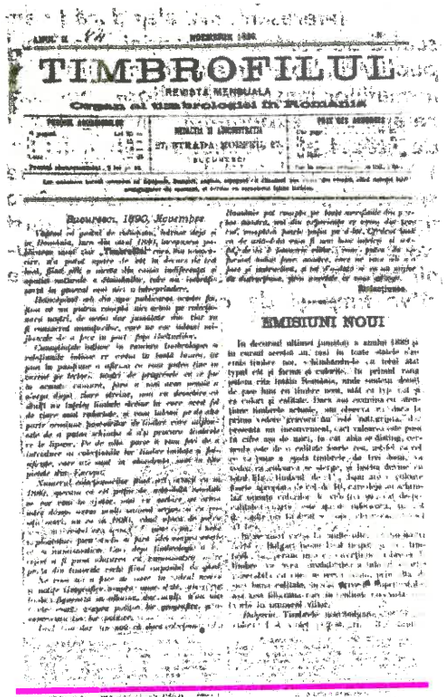
TIMBROFILUL

REVISTA MENSUALA

Organul Timbrologiei în România

EMISIUNI NOUI

vor fi amintite la capitolul de literatură filatelică. Este vorba de „Der Bucarester Philatelist" apărut la București la 1 ianuarie 1885 (nr. 1), și apoi — nr. 2 — în februarie același an, dar cu titlul schimbat în „Der Philatelist". O a doua revistă este „Curierul mărcilor poștale", apărută la Pitești în anul 1891, doar trei numere, între ianuarie și martie, avînd subtitlul „Revistă timbrologică" și editată de I. M. Lazăr.

1.5. Prima societate a filateliștilor din România se pare că a luat ființă în anul 1888 la Turnu Severin,[18] sub forma unui club filatelic ce dorea să scoată și o revistă proprie. Cum despre această societate nu avem suficiente date care să permită o fixare certă în timp și spațiu, ne mărginim doar să o considerăm ca atare, dînd posibilitate timpului să ne furnizeze — în completare — eventualele amănunte mai sigure și mai concrete.

Pînă cînd vor apare precizări cu privire la clubul filatelic din 1888 de la Turnu Severin, vom considera în continuare că prima grupare organizată a filateliștilor din România este aceea din anul 1891 de la București, grupare despre care avem suficiente date primare culese din presa filatelică, din cărțile de membru ale societarilor, din materialele administrației către membrii săi, din manifestările publice prilejuite de expoziția din anul 1894, din corespondența filatelică etc.

Prima știre ce o avem asupra înființării societății o găsim în revista „Timbrofilul" nr. 6 din februarie 1891 unde este publicat următorul „AVIS":

După înțelegerea ce am avut cu d-l D.C.Butculescu și alți doi d-ni Colecționari, decizînd a forma o societate filatelică de schimb în chipul celei franceze, de care se simte mare necesitate în România, rugăm pe d-nii Collecționari din Capitală și provincie, care ar adera la formarea acestei societăți să binevoiască a face cunoscut aceasta direcției Timbrofilului prin o carte poștală, ca apoi să se aleagă comitetul și să se formeze și statutele".

Se vede că acest apel era binevenit și că înființarea unei asociații devenise o necesitate ce plutea în aer, pentru că în numărul următor al revistei, din martie 1891, găsim știrea că s-au primit „Adesiuni pentru Societatea Philatelică

MONITORUL SOCIETAȚEI FILATELICE ROMÂNE

Le moniteur de la société philatélique roumaine.

Română:[19] D.C.Butculescu, C.M.Moroiu, E.Vincler, Hel.C.Moroiu (toți din București), Gr.G.Pascu (Codăești), Christian Malhasovici (Botoșani), N.D.Potamiano (Focșani). D-nii Colecționari cari ar mai adera, sînt rugați a-și trimite adesiunea D-lor spre a putea cînd se va ajunge la nr. de 15 face o convocare și a alege comitetul spre a vota statutele".

Între martie 1891 și decembrie același an a fost înființată societatea filateliștilor din România. Întrucît data exactă a declarării constituirii ei nu am reușit să o determinăm, vom considera că ea s-a constituit la data de 24 decembrie 1891, atunci cînd a avut loc prima ședință.

(continuare la pagina 114)

Etichete aeropoștale

Congresul Uniunii Poștale Universale ținut la Londra în 1929, a stabilit prin art. 22 ca „corespondențele aeropoștale să fie prevăzute la plecare cu o ștampilă sau o etichetă de culoare albastră, care să poarte pe lîngă inscripția „PAR AVION" și traducerea în limba țării expeditoare.

Astfel, caracterul aerian al trimiterilor poștale putea fi observat imediat, deoarece pe lîngă mărcile poștale sau de poștă aeriană, aceasta trebuia să poarte și o ștampilă, sau o etichetă de uz internațional.

Pentru prima dată o ștampilă aeropoștală a fost întrebuințată în 1870, în Parisul asediat, cînd corespondența trimisă prin baloane purta mențiunea „PAR BALON MONTE" (prin balon condus). Nu mai departe la 15 oct. 1913 cu ocazia unui zbor Paris-Bordeaux și apoi în continuare cu vaporul spre Antile, s-a expediat corespondența pe care a fost aplicată o ștampilă „PAR AVION". Această ștampilă se poate considera ca precursoarea etichetelor de poștă aeriană.

Prima etichetă aeropoștală „PAR AVION", a apărut în Franța la 17 august 1918 cu ocazia inaugurării liniei aeriene Paris-St. Nazaire. (Fig. 1a)

În Germania, cu ocazia reluării traficului poștal aerian, la 1.4.922, buletinul „Das Post Nachrichtenblatt" nr. 26 din 28 martie 1922, anunța apariția unor etichete aeropoștale de culoare verde cu textul „MIT LUFTPOST" (Fig. 1b). Această primă etichetă aeropoștală germană, emisă în coli de cîte 20 buc. (4 x 5), avea dantelura 11 pe toate laturile.

Tot în Germania decretul nr. 74 publicat în Buletinul Oficial „AMTSBLATT" din 11 aug. 1925 anunța punerea în circulație a unui nou tip de etichete în coli de cîte 20 buc. (2 x 10), cu dantelura 13 x 14, de data aceasta pe hîrtie portocalie, cu inscripția bilingvă „MIT LUFTPOST-PAR AVION". (Fig. 1c).

Odată cu înființarea companiilor de transport aeriene, au apărut noi tipuri de etichete aeropoștale. Astfel au fost emise etichete aeropoștale tipărite de companiile aeriene, apoi tipărituri ale unor societăți particulare cu scop de binefacere și tipărituri cu caracter special.

a b c Fig. 1

Etichetele companiilor aeriene au servit și servesc în general pentru propaganda transportului aerian respectiv, nu au caracter obligatoriu poștal și nu corespund convenției Uniunii Poștale Universale, companiile utilizînd tipărituri policrome. Prima companie din lume care a emis o astfel de etichetă a fost K.L.M. (Koninlijke Luchtvaart Maatschappij) — din Olanda — care la 20 aprilie 1920 a realizat în alb-roșu, o etichetă cu inscripția „KLM / PER LUCHT POST KLM", dantelată 11½ (Fig. 1d).

Interesante etichete aeropoștale au fost emise și de compania belgiană SABENA (Société Anonyme Belge d'exploitation de la Navigation RIENNE — 23.5.1923), cea elvețiană, SWISSAIR (Swiss Air Transport Company Ltd. 26.3.1931), cea germană, INTERFLUG (Gesellschaft Internationalen Flugverkehr — 954), AIR CANADA — 1937 etc. (Fig. 2)

Fig. 2

Printre țările cu cele mai multe tipuri de etichete aeropoștale emise de societățile particulare se situează Statele Unite ale Americii, unde cele mai multe societăți de binefacere ca și alte societăți, distribuie aceste etichete conținînd și apeluri la donații din partea destinatarilor (Fig. 3)

În categoria etichetelor cu caracter special, putem enumera etichetele utilizate pentru transportul corespondenței prin Zeppelin („Via Condor Zeppelin"), a trimiterilor poștale prin rachete („By Rocket Par Fusée") sau etichetele aeropoștale combinate, exemplu, etichetele „Recomandate prin poșta aeriană" folosite de Republica Costa Rica (Fig. 4).

Fig. 4

Din punct de vedere al utilizării lor, Cehoslovacia, — spre pildă — aplică pe coletele transportate pe cale aerian, etichete de format mare (47 x 27 mm) cu inscripția „LETALDEM—PAR AVION") iar alte administrații poștale (ca URSS) folosesc etichete separate pentru traficul poștal aerian intern și separat pentru cel extern; o etichetă specială a fost aplicată pe corespondența externă în anul 1932 (Fig. 5).

În străinătate etichetele de poșta aeriană se găsesc tipărite în coli mici sau mari, altele în șnaifuri, carnete, sub formă de role, în exemplare izolate etc. Pe marginea colilor sau chiar pe

etichete, sînt menționate adeseori note tipografice care conțin o indicație asupra modelului utilizat, a numărului de exemplare tipărite etc. (Fig. 5 și Austria, Portugalia Fig. 6).

Fig. 5

Azi, expeditorul este pus în fața a foarte mulle tipuri de etichete de poștă aeriană. Unele companii și administrații poștale dau etichetelor aeropoștale o înfățișare deosebită și orice colecționar nu trebuie să omită a strînge asttel de exemplare. Fig. 6 și Fig. 7)

Trebuie arătat că etichetele aeropoștale nu au fost înregistrate de administrațiile poștale, iar revistele filatelice le-au semnalat destul de rar. Totuși o catalogare a acestor etichete a fost făcută într-o primă ediție de: „Catalogue des étiquettes aeropostales" de Fr. Müller în 1933 urmată de o a doua ediție 1947 cu completări suplimentare pînă în 1954, azi complet epuizate. Adnotări prețioase le putem obține pentru unele țări (ca Elveția, Cehoslovacia, Danemarca, Belgia, Olanda etc.) din cataloagele acestora.

Constituirea unei colecții de etichete de poștă aeriană este un nou domeniu în activitatea aerofilatelică. În acest domeniu de activitate, de mare interes este stabilirea momentului de emitere al etichetelor.

Stabilirea se poate face numai cu ajutorul scrisorilor circulate de poștă aeriană. Acest lucru este necesar a se face în primul rînd pentru etichetele emise în țara noastră.

După cum se știe la 23 aprilie 1920 prin înființarea Companiei Franco-Române de Navigație Aeriană (CFRNA), a fost inaugurată și prima linie aeriană transcontinentală europeană. De abia din anul 1921 CFRNA a reușit să pună în funcție legături aeropoștale între capitalele sus enumerate. La început (1922-1923), corespondența expediată din București se oblitera de poștă cu o ștampilă de mîna „PAR AVION". Primele etichete de poștă aeriană se cunosc aplicate pe scrisori circulate începînd din anul 1923. Etichetele erau din hîrtie de culoare portocalie de mărime 39 x 24 mm, gumate și dantelate 10 pe toate laturile sau numai parțial pe 2 sau 3 laturi. Pe față etichetele aveau tipărite cu litere negre, drepte în caractere majuscule egiptene de 3 mm înălțime, inscripția pe 4 rînduri în limba română și franceză: „ROMÂNIA / POȘTA AERIANĂ / POSTE / AERIENNE" (Fig. 8a).

Nu întotdeauna corespondențele externe, expediate din București, erau prevăzute cu această etichetă. Unele corespondențe purtau mențiunea făcută de expeditor „PAR AVION" sau „PRIN AVION". Pe altele, din lipsa acestor mențiuni, oficiul poștal central, aplica ștampila cu textud „PAR AVION". Se cunosc totuși corespondențe circulate purtînd atît etichetă cît și ștampila „PAR AVION".

Odată cu deschiderea liniilor aeriene interne (24 iunie 1926) și a punerii în circulație a primelor emisiuni de mărci de poșta aeriană (1 sept. 1928), pe corespondența din București sau din localitățile cu aeroporturi din țară, a fost aplicată de oficiile poștale aceeași etichetă din anul 1923. (Fig. 8a)

În anul 1929, pe corespondența de

Fig. 6

poștă aeriană internă sau externă, s-a aplicat o nouă etichetă din hîrtie albă, gumată, pe care s-a tipărit într-un dreptunghi (cartuș) pe fond albastru cu litere albe, drepte, cu caractere majuscule egiptene de 11 mm. înălțime, inscripția „PRIN AVION" (Fig. 8b). Eticheta (cu dimensiunea cartușului de 46 x 15½ mm, dantelată 10½) s-a găsit aplicată pe unele corespondențe și în culoarea bleu-ciel și cobalt.

În anul 1935, Ad-ția PTT introduce o nouă etichetă asemănătoare celei din anul 1929, din hîrtie albă, gumată, pe care s-a tipărit într-un cartuș pe un fond albastru, cu litere albe, drepte, în caractere majuscule anticva de 9 mm. înălțime, inscripția „PRIN AVION" (Fig. 8c). Eticheta, al cărui cartuș are dimensiunea de 44 x 11 ½ mm, este dantelată 11½.

Începînd din anul 1937, Ad-ția poștală introduce 2 noi tipuri de etichete aeropoștale. Primul tip prezintă aceleași dimensiuni și caracteristici ca și ale celei emise în anul 1935 (Fig. 8c), dar cu inscripția „PAR AVION" și cu dantelura „perce en lignes". (Fig. 8d). Al doilea tip este din hîrtie albă, gumată și dantelată 11½, pe care s-a tipă-

Fig. 7.

rit într-un cartuș cu dimensiunea de 37 x 18½ mm. pe un fond albastru cobalt, un chenar alb subțire (1 mm) de mărimea 31 x 12½ mm. și inscripția „PAR AVION" cu litere albe, drepte în caractere majuscule anticva de 3 mm înălțime (Fig. 8e).

După cel de al doilea război mondial și începînd din 1962, Ad-ția poștală introduce un nou tip de etichetă aeropoștală din hîrtie albă, gumată pe care s-a tipărit un cartuș cu fondul albastru și dimensiunile de 39 x 11½ mm. Cartușul prezintă în caractere anticva drepte, inscripția „PRIN AVION" în litere albe majuscule de 4½ mm. înălțime, sub care se află între paranteze inscripția: „(par avion)" în litere albe mici de 2 mm înălțime (Fig. 8f). Eticheta dantelată 14½x13½ s-a găsit aplicată pe unele corespondențe cu cartușul atît pe fond bleu-ciel cît și albastru cobalt, iar cu dantelura 13½ pe fond albastru.

Din anul 1980 Ad-ția PTT introduce pentru prima dată o nouă etichetă din hîrtie albă, gumată, cuprinzînd într-un cartuș pe un fond albastru, tipărite în alb, atît emblema „Transportùrilor Aeriene Române" (TAROM), cît și inscripțiile pentru poșta aeriană. Emblema TAROM reprezintă un avion stilizat înscris într-un cerc, urmat de inscripția pe două rînduri cu caractere albe anticva, în majuscule drepte „PRIN AVION" (4 mm înălțime), sub care se află „PAR AVION-AIR MAIL" (1 mm) Fig. 8g.

Eticheta cu dimensiunea cartușului de 41 x 13 mm este dantelată 13½

În anul 1984, pe lîngă folosirea tipurilor anterioare de etichete aeropoștale bicolore (în albastru și alb), Ad-ția poștală introduce un nou tip de etichetă, de această dată în trei culori (albastru, alb și roșu), dantelată 13½ Procedeul de tipărire a acestor etichete a fost următorul: pe un fond roșu aplicat pe o coală de hîrtie albă gumată, s-au tipărit benzi paralele de culoare albastră de cîte 15 mm lățime, la distanțe de cîte 6 mm una de alta enzile albastre cuprindeau succesiv din 4 în 4 cm. fidel imprimată în alb, emblema TAROM-ului și inscripțiile aeropoștale ale etichetei din anul 1980. A rezultat astfel un cîmp format din benzi paralele atît albastre cu text imprimat, cît și roșii.

Prin dantelarea la mijloc a benzilor paralele roșii, și a colii pe verticală,

astfel ca să cuprindă din 4 în 4 cm. emblema și inscripțiileaeropștale, au rezultat etichete cu dimensiunea între danteluri de 41 x 21 mm. (Fig. 8h).

Nu putem trece cu vederea că unele companii aeriene în legătură cu țara noastră sau cu alte țări în tranzit aerian, au tipărit pentru uzul propriu, etichete speciale aeropoștale, parte cu text românesc.

Așa de ex. Compania AIR FRANCE a tipărit (1934), pentru transportul corespondenței prin această companie, etichete de poștă aeriană de mărimea 44 x 15 mm. cu inscripția pe două rînduri, din care primul rînd cu text românesc „PRIN AVION/VIA AIR FRANCE" (Fig. 9), a căror cromotipie nu ne este încă cunoscută.

Fig. 9

Filateliștii și colecționarii care se ocupă cu întocmirea unor astfel de colecții, o fac în general pe etichete și țări; se poate face și pecompanii.

O altă cale este constituirea unorvlecții de cercetare cu stabilirea momentului de emitere a etichetelor aeropoștale sau a circulației cronologice a acestora pe formate, varietăți de culoare etc.

Pentru întocmirea lor este necesar cercetarea ștampilelor de poștă aeriană aplicate pe corespondența circulată, care să indice data cea mai timpurie, adică momentul cînd au fost aplicate astfel de etichete pe corespondență.

Din cele de mai sus, desprindem faptul cît de variată și interesantă este această ramură a aerofilateliei, despre care putem spune că nu e încă prea tîrziu a colecționa și astfel de piese aerofilatelice, care în străinătate se bucură de mult succes.

MIHAIL POPOVICI

Bibliografie:

—„LUFTPOSTZETTEL" de Dipl. Ing. Gunter Herold în Sammler Expres 16/1970
—„Der Luftpostklebezettel" în Briefmarken-Spiegel 5/1974
—„Documents and postal cancellatins concerning the beginning of air mail in Romania" de ing. Mihail Popovici (colecție)
— Istoria aviației române, Ed. științifică și Enciclopedică Buc. 1984

CULMI FILATELICE

Să te prezinți la curățătoria „Nufărul", spre a solicita să ți se spele... mărcile poștale.

*

Să mergi la Institutul de Geriatrie, pentru a solicita redarea tinereții unor mărci poștale

*

Să susții că mingea de pe marca cu caracter sportiv nu este bine... centrată.

*

Să restitui plicul filatelic, vînzătoarei de la chioșc, pe motiv că mărcile ce le conține, sînt pline de erori filatelice.

*

Să te rătăcești printre peisajele unei colecții... turistice.

bilor. Pe uscat drumul era destul de anevoios, pentru transportul călătorilor și al corespondenței preferîndu-se calea maritimă. Legătura era asigurată regulat de mica navă de 69 tone. Pentru transportul corespondenței, expeditorii plăteau armatorului și căpitanului vasului — David Bryce — o taxă în funcție de greutatea trimiterii. Mai ales cînd scrisorile soseau în ultimul moment, înainte de plecarea vasului, acesta trebuia să întîrzie pînă ce se termina cîntărirea scrisorii, numărarea banilor pentru plata taxei etc.

Apariția mărcilor adezive în Anglia nu putea să scape atenției și în îndepărtata insulă. În 1847, Bryce obține de la Oficiul poștal autorizația de a trece la încasarea taxei prin aplicarea de mărci adezive. Astfel, în ziarul local „Port of Spain Gazette", a fost publicat următorul anunț:

„Întîmpinîndu-se inconveniente la încasarea banilor pentru trimiterea de scrisori, subsemnatul căpitan Bryce a procurat etichete care pot fi obținute fie de la dînsul fie de la agent, cu prețul de 5 cenți sau 5 dolari pentru o sută. Cu „începere de la data de 24 aprilie 1847 nu va mai fi transportată nici o scrisoare pentru care taxa de expediere nu va fi fost plătită anticipat sau pe care nu va fi aplicată o astfel de etichetă".

Precum se vede, cele trei principii de căpetenie ale reformei lui Rowland Hill își găseau astfel aplicare în Trinidad: taxă unificată; plata anticipată a taxei: încasarea prin aplicare de mărci adezive.

Interesant este că aceasta a fost prima dată cînd mărcile adezive au fost folosite pe un teritoriu sub administrație engleză, în afara metropolei.

Serviciul de poștă locală, prin vasul Lady McLeod, a continuat pînă în anul 1851, cînd Oficiul poștal a revocat concesiunea, introducînd prima lui emisiune.

Figurina emisă de David Bryce înfățișează silueta vasului cu pînze și aburi, profilată în negativ pe un fond albastru, deasupra inițialelor L. McL. ale doamnei al cărui nume îl purta mica navă.

Vasul construit în 1845, la Glasgow, a naufragiat în 1854 lîngă San Fernando și a fost abandonat. Din 1845 pînă la ieșirea din serviciu, a asigurat zilnic (în afară de duminici) serviciul de poștă locală pe distanța de circa 50 de mile dintre cele două porturi din Trinidad. Deși avem de a face cu o marcă de poștă locală, datorită poziției de prestigiu pe care o ocupă în filatelie, aceasta figurează în toate marile cataloage ca „Marca nr. 1" din Trinidad și se înscrie printre piesele de mare faimă ale filateliei mondiale, nu numai prin cota ridicată, dar și prin farmecul poveștii sale și numele romantic pe care-l poartă.

Serviciul poștal local nedispunînd de ștampilă, anularea mărcilor s-a făcut de mînă, cu cerneală. Date fiind împrejurările, acest mod de anulare nu comportă în acest caz o depunctare.

La expoziția mondială de filatelie „Philexfrance", de la Paris, din 1982..., a fost decernată pentru prima dată unei colecții tematice medalia de aur. Una dintre acestea, cu tema „Navigație", avea ca piese cheie, tocmai marca „Lady McLeod", pe scrisoare și o scrisoare francată cu altă marcă, verde, a companiei otomane „Asia Minor".

Precum se vede, acestea și-au îndeplinit rolul pilot și în călăuzirea unor exponate pe treptele cele mai înalte ale palmaresurilor.

AF/1982

Unele probleme privitoare la geneza și punerea în circulație a emisiunilor de mărci poștale GRAVATE și TIPOGRAFIATE

I. INTRODUCERE

În rîndul mărcilor poștale românești moderne (1900—1927) prin perioada pe care o acoperă, precum și prin volumul și complexitatea serviciilor poștale echivalente, un loc însemnat îl ocupă mărcile poștale uzuale înscrise în cataloagele de specialitate și cunoscute sub denumirea de „Gravate" și „Tipografiate". Dar, dacă acestor două emisiuni le adăugăm și derivatele lor: „Supratipar 25 bani", „Supratipar 1918", „Moldova" (cele trei mărci tipărite cu clișeele „Tipografiatelor" — 15 bani brun-roșu și „Gravatelor" — 40 bani sepia și 50 bani roșu-portocaliu), „Supratipar P.T.T.-F.F.", mărcile porto, timbrele de ajutor și asistență socială, marca-bandă de ziare (pe hîrlie albă, crem și roz), cărțile și mandatele poștale, foile de expediție poștală, precum și telegramele de felicitare — toate întregurile poștale în multiple emisiuni, tiraje și tipuri — vom avea o imagine fidelă a locului pe care aceste emisiuni îl ocupă în filatelie.

Înainte de a aborda subiectul cu problemele sale — dificile și complexe — considerăm necesar să facem unele precizări. În primul rînd, studierea și prezentarea laolaltă a celor două emisiuni se impune datorită obîrșiei lor comune și anume machetele care au servit la realizarea lor. În al doilea rînd, atunci cînd spunem „derivate", ne referim la emisiunile de mărci și întreguri poștale la imprimarea cărora s-au folosit clișeele celor două emisiuni. În al treilea rînd, dacă comparăm modelele machetelor folosite la imprimarea mărcilor și întregurilor poștale ale emisiunilor respective vom constata că s-au folosit două desene diferite: unul în care apare și colanul și al doilea în care acesta nu apare. Desigur, mai există și alte diferențe între cele două modele (în ceea ce privește ornamentele florale, cadrele, medalioanele, cifrele din cartuș etc), dar apartenența mărcilor și a întregurilor poștale la unul dintre desene sau la celălalt în funcție de acest — poate — cel mai vizibil element de comparație, determină gruparea lor în cele două emisiuni: „Gravate" — cu colan și „Tipografiate" — fără colan. În sfîrșit, așezînd în ordinea punerii în circulație mărcile și întregurile poștale ale acestor emisiuni vom constata că „debutul" l-a făcut modelul de marcă fixă de pe mandatele — cărți poștale puse în circulație în anul 1906, urmate de cărțile poștale și mandatele poștale apărute în anul 1907 (cu desenul „Tipografiatelor", adică „fără colan") după care, în anul 1908, se va folosi desenul „Gravatelor" („cu colan") iar în anul următor se va relua imaginea mărcii fixe de pe mandatele — cărți poștale din 1906, pe emisiunea „Tipografiate".

II. MACHETELE

Încă din primii ani ai acestui secol s-a pus problema înlocuirii emisiunilor de mărci poștale uzuale „Spic de grîu" care au avut o mare vitalitate, fiind în circulație o perioadă de peste 15 ani (1893 — 1908), cu reimprimări pînă după 1911 și chiar în 1918, în „numeroase emisiuni și nenumărate tiraje"[2].

În acest scop, în luna mai 1904, Direcția Generală a Poștelor, Telegrafelor și Telefoanelor a instituit un concurs de machete pentru realizarea unei noi emisiuni de mărci poștale uzuale, concurs care a fost cîștigat de arhitectul Jean Pompilian[3]. De machetele folosite la realizarea celor două emisiuni, în prezent, nu se știe nimic. În schimb, întîmplarea a făcut ca, în anii din urmă, regretatul dr. ing. Ilie Demetrescu să intre în posesia unui număr de 12 machete de mărci poștale, rău conservate, menite să fie aruncate la lada cu gunoi. Ele erau executate de doi autori diferiți: opt, nesemnate, aparținînd unuia dintre aceștia erau desenate cu tuș negru și retușate cu tuș alb, creion și cărbune, pe carton format 218 x 278 cm (190 x 225 cm — dimensiunile cadrului), dantelate, iar patru aparținînd celui de al doilea autor, semnate, cu parolă („Omega") erau lucrate în trăgător, peniță și pensulă, cu tuș violet, albastru și lila, pe carton mai subțire, format 305 x 204 (190 x 248 cm — dimensiunile cadrului), nedantelate

Din studierea celor 12 desene (pe care am avut ocazia să le văd, dealtfel cele reproduse fiind în colecția subsemnatului) și din compararea lor cu eseurile adoptate și neadoptate, ale emisiunilor „Gravate" și „Tipografiate", precum și cu mărcile și întregurile poștale care s-au pus în circulație, se poate desprinde că primele opt machete au fost executate de arh. Jean Pompilian și că ne aflăm în fața unui set de machete neaprobate. În comparație cu aceste machete, unele tipuri de eseuri neadoptate (nr. 63 și nr. 64, planșa a IX-a), reproduse în lucrarea lui Eduard Cohen[4] sînt asemănătoare cu două dintre machete, iar eseul admirat de P. Murea[5] (nr. 65, aceeași planșe) reproduce o a treia dintre cele opt machete ale lui Jean Pompilian.

III. GRAVAREA

În literatura de specialitate, executarea gravurii celor două emisiuni este atribuită lui Gabriel Popescu [6] care, dealtfel, a gravat și clișeele mărcilor poștale ale emisiunii „Efigii", foarte asemănătoare în ceea ce privește efigia și, mai ales, finețea execuției cu cele ale emisiunilor „Gravate" și „Tipografiate". Este un argument în plus că execuția clișeelor acestor emisiuni aparține marelui nostru gravor [7].

Cu toate acestea, cu ocazia primului „Simpozion internațional dedicat mărcii și istoriei poștale românești [8] dr. Paul Hirsch (Londra), în comunicarea sa „Probe de lucru ale emisiunilor românești 1908/10" [9], pune sub semnul îndoielii faptul că gravura clișeelor emisiunii „Gravate" ar aparține gravorului român Gabriel Popescu. Autorul comunicării povestește, că în luna noiembrie 1979 a intrat în posesia unor probe de lucru, negre, pe hîrtie albă, foarte groasă, mult mai mari decît ar fi fost necesar imprimării, numerotate de mînă. Proveniența lor — ne spune Paul Hirsch — este foarte interesantă și anume ele, împreună cu materiale similare din alte țări (probe de lucru ale unor mărci din Chile și Cuba, precum și timbre fiscale românești, multe dintre ele vîndute unui filatelist elvețian), aflate într-un geamantan, ar fi aparținut „unei firme londoneze care se ocupă cu filatelia de mai mulți ani" [11]. După ce a cercetat proveniența lor, dr. Paul Hirsch își manifestă convingerea („sînt sigur") că ele au fost lucrate de o firmă londoneză de gravori și anume „Thomas Macdonald — construcții de monumente din Londra". Firma, ne informează autorul, înființată în secolul precedent, își făcea reclamă pe la 1880, iar în anul 1940 își încetează activitatea. De asemenea, în comunicare, este de reținut că dr. Paul Hirsch, își sprijină afirmația și cu precizarea lui E. Cohen potrivit căreia „aceste eseuri au fost, probabil, executate la Londra" [12]

Dar, dacă analizăm cu mai multă atenție această afirmație a lui E. Cohen, în contextul în care o face, vom constata că ea se referă la ultimele două eseuri catalogate de el al căror desen este reprodus în planșa a XI-a, fig. 68, din cartea sa [13]. Iar dacă studiem desenul eseurilor respective și încercăm să le stabilim apartenența la una dintre cele două emisiuni („Gravate" și „Tipografiate") vom vedea că aparțin „Tipografiatelor" (uniforma este **fără colan**) și ca atare afirmația lui E. Cohen nu-i poate sprijini afirmația deoarece probele de lucru găsite de dr. Paul Hirsch aparțin celeilalte emisiuni — „Gravate".

Mai mult, însăși dr. Paul Hirsch nu respinge constatarea făcută de dr. ing. Ilie Demetrescu în lucrarea sa [14] pe care, dealtfel, o consideră ca fiind „mult mai detaliată privind acest subiect și care se bazează pe un material mult mai bogat decît cel dare a dispus Eduard Cohen [15], determinîndu-l să aprecieze cu mai mare prudență materialul găsit. Fiindcă, după ce se referă la acea lucrare, dr. Paul Hirsch subliniază că ea „nu sugerează că Londra a avut vreo legătură cu pregătirea gravurii ci în mod deconcertant pentru teza mea, menționează exemplare pe un cartonaș care are pe verso sigiliul Imprimeriei Imperiale din Berlin" [16], fără să o combată. Pentru ca, în încheiere, dr. Paul Hirsch să-și mai facă încă o rezervă solicitînd celor de față la prezentarea comunicării să-și spună părerea în speranța că „pînă după amiază să pot retranscrie această lucrare cu ajutorul dv. expert" [17].

Într-adevăr, ceea ce-l determină pe dr. Paul Hirsch să aibă rezerve este cartonul „gri-albăstrui" cu dimensiunile de 193 x 129 mm de care amintește dr. ing. Ilie Demetrescu . Acest carton pe una din fețe avea lipite cinci eseuri neadoptate ale emisiunii „Tipografiate" (uniforma fără colan) dintre care două lipsesc iar celelalte trei se află lipite pe una din fețele lui (două sînt la locul lor, iar al treilea este dislocat, toate trei fiind, însă deteriorate). Deasupra șirului de eseuri se află scris de mînă, cu creionul, cifra „5" subliniată, iar cu cerneală neagră-violet, „sept. 1905", și această din urmă mențiune fiind subliniată, la rîndul ei, tot cu cerneală neagră. Pe reversul cartonului se află lipită o rondelă cu marginile „dantelate", avînd desenul și înscrisul alb pe fond gri-violet, în relief: „GRAVIERABTHEILUNG-REICHSDRUCKEREI" (Secția de gravură a Imprimeriei Imperiale).

Atît probele de lucru descoperite de dr. Paul Hirsch cît și cartonul cu eseuri descris de dr. ing. Ilie Demetrescu [18] nu constituie dovada care ar putea schimba convingerea că gravura clișeelor celor două emisiuni se datorește lui Gabriel Popescu. Acest lucru nu exclude însă posibilitatea ca transpunerea pe placă a clișeului multiplicat, gravat de Gabriel Popescu, să se fi făcut la Londra, după cum este posibil ca același lucru să se fi întîmplat și cu emisiunea „Tipografiate" la Imprimeria Imperială din Berlin. Dar, rămîne încă în discuție cum au ajuns clișeele (plăcile) ambelor emisiuni la Iași astfel încît să se reimprime și să fie incluse în seria emisiunii „Moldova" cele trei

mărci poştale de 15 bani brun-roşcat — „Tipografiate", 40 bani sepia şi 50 bani roz-portocaliu — „Gravate". În plus, eseurile de mărci poştale de pe cartonul descris de dr. ing. Ilie Demetrescu nu seamănă, în multe privinţe cu cele găsite de dr. Paul Hirsch. Ele au caracteristici care le apropie de mărcile poştale ale emisiunii „Tipografiate", cea mai evidentă dovadă fiind lipsa colanului decoraţiei. Acest carton care atestă proveniența eseurilor respective indică, totuşi, şi o neacceptare a ofertei de a imprima emisiunea „Tipografiate" aici datorită — aşa cum ne-o spune Georges Brunel — „costului lor atît de ridicat" [19] mai ales că era vorba de valorile mici. Ca atare s-a recurs, probabil, la gravarea în ţară a unei alte plăci care a fost folosită la imprimarea emisiunii de către Fabrica de timbre din Bucureşti.

IV. ESEURILE

Atunci cînd se vorbeşte de „eseuri" acestea, în filatelie, nu sînt decît reproduceri ale mărcilor poştale obţinute prin oricare dintre procedeele de imprimare, înainte sau în cursul tipăririi, în vederea alegerii desenului, culorii sau hîrtiei, ori spre a controla, apoi, mersul procesului de fabricaţie. Ele sînt: *probe de gravură* — cele făcute de gravori, pe măsura avansării gravurii spre a-şi da seama de stadiul şi calitatea execuţiei (se recunosc după petele negre care înconjoară imaginea şi care reprezintă porţiunea negravată a plăcii); *probe de planşă*, cele date pe placa sau cilindrul pe care s-a multiplicat clişeul gravat în numărul de exemplare şi formatul dorit în vederea multiplicării lui prin tipărire (acestea sînt de obicei, de culoare neagră); *probe de culoare* — cele date, la culoare, pe hîrtia pe care urmează să se tipărească emisiunea respectivă, indiferent de tiparul folosit, în vederea alegerii culorilor şi nuanţelor; probe de tipar — cele care se dau înaintea începerii tiparului, în vederea obţinerii vizei „bun de tipar"[20].

Cunoscînd aceste precizări, vom trece în revistă principalele semnalări de eseuri ale celor două emisiuni. Astfel, prima referire cu privire la eseurile emisiunilor „Gravate" şi „Tipografiate" aparţine lui Eduard Cohen, într-un articol publicat în presa noastră filatelică[21]. În scurta prezentare a „proiectelor" şi „probelor de culoare" ale emisiunilor respective Ed. Cohen, în rîndul probelor de culoare prezintă la pct. III, un eseu al emisiunii „Tipografiate" (fără colan) care — foarte interesant pentru această emisiune — nu are în cartuş, milesimele valorii, eseu pe care nu-l va mai prezenta în cartea sa, de căpătîi pentru eseurile mărcilor noastre poştale, publicată în anul 1945 .

Literatura eseurilor acestor două emisiuni face încă un pas mare înainte prin descoperirea făcută şi prezentată de dr. ing. Ilie Demetrescu prin „cartonaşul cu eseuri" de care am amintit mai sus[22].

Această — destul de săracă — literatură s-a mai îmbogăţit în anul 1980 prin comunicarea şi „pachetul" de eseuri pe care le-a prezentat la simpozionul de la Londra dr. Paul Hirsch. Într-adevăr, aceste „probe de lucru" (care, după părerea noastră, nu sînt altceva decît, probe de planşă), constituie revelaţii interesante pentru istoria mărcilor noastre poştale. Din păcate, nu le avem la îndemînă în original spre a le studia. Totuşi, chiar şi aşa, reproduse, ele scot în evidenţă fie încercarea de realizare (ca şi a altor serii de mărci poştale româneşti) la Londra a acestei emisiuni, fie încercarea de a confecţiona plăcile (planşele) prin multiplicarea clişeului gravat de Gabriel Popescu după machetele lui Jean Pompilian.

Totuşi, referindu-ne la eseurile acestor două emisiuni nu putem trece cu vederea faptul că în catalogul nostru de specialitate din 1974[23] unele dintre mărcile nedantelate (nu cele scăpate maşinii de executat danteluri!) „sînt considerate eseuri". De pildă, într-o scurtă semnalare ni se aduce la cunoştinţă că I. Zborover, un cunoscut filatelist din Iaşi s-a declarat posesorul „unui bloc de şase serii nedantelate din emisiunea gravată, cunoscută sub numele de «taille-douce, 1907»", reproducînd două blocuri compuse din cîte şase mărci (10 bani şi 25 bani).

Problema care se ridică este dacă, în mod corect, cataloagele de specialitate consideră mărcile poştale nedantelate ale acestei emisiuni ca fiind eseuri. Răspunsul la această dilemă este că din moment ce administraţia poştală nu a recunoscut în mod oficial emisiunea şi ca nedantelată, mărcile poştale nedantelate trebuie considerate şi tratate ca atare.[24]

În literatura filatelică a emisiunilor de care ne ocupăm şi a derivatelor lor, este interesantă împrejurarea care a determinat supratipărirea valorilor de 5 bani verde şi 10 bani roşu din emisunea „Tipografiate" cu supratiparul negru „1918" şi geneza eseului acestuia. Astfel, în colecţia dr. ing. Ilie Demetrescu am văzut un eseu imprimat pe hîrtie obişnuită de culoare marogălbuie, format 230x300 mm. Tiparul este de culoare neagră şi apare pe ambele feţe ale hîrtiei. Placa de supratipar avea 100 de clişee „1918", echivalente celor 100 de mărci poştale cîte existau pe o coală. Ca urmare a modului rudimentar de compunere a plăcii, fiecare clişeu a dobîndit semne particulare proprii (unele vizibile cu ochiul liber, iar altele numai cu lupa).[25]

În legătură cu acest supratipar, Constantin Minescu,[26] povesteşte că la Iaşi unde în timpul primului război mondial, s-au evacuat autorităţile, în calitatea pe care o avea atunci de subdirector general al Direcţiei Generale a Poştelor, Telegrafelor şi Telefoanelor, a primit într-una din zile pe reprezentantul unei cunoscute bănci din Bucureşti care i-a adus la cunoştinţă că în portofoliul de valori al acesteia exista o cantitate de mărci poştale — uzuale şi de binefacere — în valare de circa 500 mii lei, pe care datorită reducerii operaţiilor băncii ar dori să le preschimbe în bani. Contrariat de disproporţia dintre valoarea declarată a mărcilor şi operaaţiile curente ale băncii, Constantin Minescu i-a ascultat totuşi explicaţiile, în continuare, pentru ca să mai afle că, în Bucureşti, ar mai exista şi alte bănci care deţin mărci poştale, de acelaşi fel, în cantităţi mari. Motivînd, pe de o parte că administraţia poştelor nu mai poate cumpăra mărcile poştale odată vîndute şi că nici nu are fonduri bugetare pentru aceasta iar, pe de altă parte, obiectînd că băncile se aprovizionează în mod permanent de la debitanţi, pe care-i favorizează spre a le mări veniturile, Constantin Minescu a cerut să se depună o cerere în care să se menţioneze cantităţile existente pe categorii. În final, i-a promis că problema va fi totuşi, studiată, mai ales că interlocutorul său s-a prevalat, în caz de nevoie, de intervenţia unor persoane din cercuri politice şi financiare influente.

Dar, în faţa pericolului punerii în circulaţie a marilor cantităţi de mărci poştale rămase în teritoriul ocupat, Constantin Minescu a dispus ca pe toate valorile de 5 bani verde şi 10 bani roşu din emisiunea „Tipografiate" să se aplice supratiparul „1918" de culoare neagră. În acest fel s-a evitat o pagubă de circa 5—6 milioane de lei.

Totuşi, cu această ocazie, din greşeala şefului depozitului (C. Minescu nu exclude nici intenţia) s-au strecurat şi cîte 400 de coale din fiecare cate-

gorie, supratipărite deja cu supratiparul „TIMBRU DE AJUTOR" peste care s-a aplicat supratiparul „1918". Observînd greşeala, Constantin Minescu a dispus ca aceste coli să fie împachetate şi sigilate, iar după revenirea la Bucureşti să fie distruse. Cu toate acestea, unele dintre ele au scăpat de la distrugere şi se află în circuitul filatelic.

V. IMPRIMAREA

În covîrşitoarea majoritate a lucrărilor de specialitate, imprimarea celor două emisiuni „Gravate" şi „Tipografiate" este atribuită Fabricii de Timbre din Bucureşti.

În afară de Paul Hirsch care găsind probele de lucru la care ne-am referit încearcă să pună la îndoială acest lucru, în literatura de specialitate ni se semnalează un fapt care — departe de a răsturna constatarea majoritară — trebuie totuşi să fie cunoscut. Astfel, evocînd o vizită efectuată la Fabrica de Timbre din Bucureşti, regretatul Grigore Racoviceanu[27] arată că în casele de fier ale acesteia a văzut, în coli, o serie întreagă de emisiuni însă cu regret, el remarcă lipsa celor ale emisiunilor „Gravate" şi „Tipografiate" (după această dată, emisiunile în coli întregi erau reprezentate în mod continuu). Directorul fabricii din acea vreme, mărturisea că toate piesele existente în portofoliul acesteia s-au găsit printre rebuturi şi au trebuit cîţiva ani de muncă pentru a se executa albumele şi casele de fier şi pentru a se pune în ordine cele existente. Totuşi, simpla semnalare a acestui fapt nu poate schimba păreri — aproape unanime — bazate, desigur, pe constatări din apropierea epocii de emitere a mărcilor poştale respective, mai ales că inexistenţa colilor acestor emisiuni ar fi putut avea drept cauză distrugerea lor din neatenţie, din moment ce cele existente au fost recuperate din rebuturi.

VI. PUNEREA ÎN CIRCULAŢIE

Debutul în circuitul poştal a emisiunilor de care ne ocupăm şi a derivatelor lor are loc la 8/21 decembrie 1906[28] odată cu punerea în circulaţie a mandatelor — carte poştală. Acestea au fost emise în 11 variante, în conformitate cu valorile pe care le vehiculau (între 0,05 şi 10 lei) şi purtau imprimată, în partea dreaptă, sus, marca fixă cu desenul „Tipografiatelor", de culoare violet, cu valoare de 15 bani dar cu milesimele din cartuş, diferite de cele imprimate pe mărcile poştale ale emisiunilor respective. Documentele oficiale explică introducerea lor în sensul că aveau menirea „de a înlesni corespondenţa bănească a celor mai puţin avuţi", precum şi „expedierea sumelor mici prin poştă", ţinîndu-se seama şi de faptul că „populaţiunea mărginaşe nu are întotdeauna oficii în apropiere[29].

Mandatele — carte poştală emise în 1906 erau broşate în carnete, iar hîrtia-carton era acoperită cu un filigran, din jocul liniilor desenului rezultînd valoarea lor în lei. Pe marginea cotorului sînt imprimate o serie de cifre care exprimă fracţiunile de leu, din 5 în 5 bani, astfel încît prin tăierea cu foarfeca să se decupeze cifra care indică fracţiunile respective. Înlesnirea consta în aceea că publicul, cumpărînd mandatul cu o sumă echivalentă trimiterii ce voia să efectueze la care se adăuga valoarea mărcii fixe, depunea mandatul la orice cutie poştală de unde era ridicat de agenţii poştali, iar după îndeplinirea formalităţilor necesare se plătea de factorul poştal, la domiciliu, destinatarului, suma aferentă. Acesta, primind mandatul, desprindea partea rezervată corespondenţei iar restul formularului îl înapoia, cu semnătura de primire, factorului poştal care — la rîndul său — îl preda oficiului poştal pentru descărcare. Formularele greşite sau nefolosite în cadrul termenului de valabilitate se primeau de oficiile poştale care restituiau valoarea lor în numerar cu excepţia contravalorii mărcii poştale care „rămînea în folosul statului", pe aceste formulare aplicîndu-se ştampila „ANULAT". După trecerea unui număr de 6 luni de la expirarea termenului de valabilitate înscris pe mandat întreaga sumă trecea în contul statului.

La 2 octombrie 1908[30] aflăm că pentru înlesnirea serviciului, în locul celor 11 formulare de mandate — cărţi poştale a fost imprimat un nou şi singur formular de mandat-carte poştală, de culoare roşie, în valoare de 5 bani — 10 lei care are imprimat în filigran de tipar aceste limite de sume. Acesta se folosea similar cu cele anterioare, cu deosebirea că în stînga sus erau trecute cifrele 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 şi 9 iar dedesubt fracţiucile de bani (din 5 în 5 bani).

În anul 1907 sînt puse în circulaţie şi întregurile poştale cu marca fixă avînd desenul „Tipografiatelor": cărţile poştale deschise de 5, 5 5, 10 şi 10 i 10 bani cărţile poştale închise de 10 şi 15 bani; mandatele poştale interne de 5 bani şi internaţionale, de asemenea de 5 bani. Paralel cu acestea au fost lăsate să circule, pînă la completa epuizare, cele aflate în uz la data respectivă[31].

Mărcile poştale ale emisiunilor „Gravate" au fost puse în circulaţie în două tranşe: prima tranşe, la 1/14 aprilie 1908[32], numai 5 valori (5 B verde — deschis, 10 B roşu-anilin, 5 B violet-albăstrui, 25 B albastru-mat şi 50 B portocaliu) iar a doua tranşe la 15/28 august 1908[33] (40 B verde-aprins, 1 L sepia şi 2 L roşu-portocaliu). De reţinut este faptul că ele puteau circula odată cu mărcile poştale anterioare existente pînă la completa lor epuizare.

În anul 1909 se pun în circulaţie şi mărcile poştale „Tipografiate"[34] astfel: ianuarie — 3 B brun; februarie — 1 B negru; aprilie — 5 B verde-gălbui, iar 10 B roşu în anul 1914[35]. În ceea ce priveşte marca poştală de 15 B violet ea a fost pusă în circulaţie la 1 octombrie 1909, cu un tiraj de 15 000 exemplare[36] pentru ca, la1/14 noiembrie 1909 să se pună în circulaţie marca de 15 B oliv[37], cu precizarea că va circula paralel cu celelalte. Dar, printr-o altă circulară se făcea cunoscut oficiilor poştale că, totuşi, marca de 15 B oliv se pune „în circulaţie la 11/24 octombrie 1909 în loc de 1/14 noiembrie cum s-a anunţat deja"[38]. În legătură cu marca de 15 B violet după ce, iniţial, s-a hotărît să circule paralel cu cea de 15 B oliv, la 3 februarie 1910 se dispune retragerea ei la 10/23 martie 1910[39], pentru ca la 21 martie 1910, termenul de retragerea ei să fie prelungit pînă la 10/23 aprilie 1910"[40].

VII. ÎNCHEIERE

În lucrarea de faţă nu ne-am propus decît să supunem atenţiei filateliştilor cîteva probleme pe care le ridică cele două emisiuni care au făcut obiectul ei. Desigur, într-un moment în care materialul cunoscut nu s-a prezentat integral iar cel necunoscut nu se află încă la dispoziţie spre a fi studiat, nu se pot considera încheiate cercetarea şi studiul şi, cu atît mai puţin nu pot fi considerate definitive concluziile cu privire la emisiunile „Gravatelor" şi „Tipografiatelor".

CHIRIAC MANUŞARIDE

1. Periodizare a ing. Kiriac Dragomir, în „Catalogul mărcilor poștale românești", București, 1974, pag. 163.

2. Dr. ing. Ilie Demetrescu, „Geneza grafică a «Gravatelor» și «Tipografiatelor»", în „Îndrumătorul filatelistului", editat de Filatelia A.F.R. București în anul 1972, pag. 86.

3. Jean Pompilian (1872-1938), a obținut diploma de arhitect la Paris, în anul 1899. El a funcționat în calitate de arhitect al Eforiei Spitalelor Civile, Ministerului de Interne, Direcția Generală a Poștelor, Telegrafelor și Telefoanelor, Casei școalelor și Ministerului Instruc0iunii. Numit profesor de „Teoria arhitecturii" la Academia de Arhitectură din București a ocupat această catedră pînă la moartea sa. A fost mulți ani, membru și președinte al Societății Arhitecților Români. Dintre lucrările sale de arhitectură menționăm: Clinica de boli nervoase; pavilionul de primire al Spitalului „Colentina"; biserica „Zlătari"; mobilierul mănăstirii Sinaia (în colaborare cu arhitectul Alexandru Clavel); completarea Palatului Universității din Iași; pavilionul băilor de nămol din Techirghiol; numeroase școli din țară etc.

4. Eduard Cohen „Contributions a l'étude des essais des timbres poste de Roumanie" Ed. A. Molder, Lisabona, 1945.

5. P. Mirea, „Istoricul timbrelor poștale românești 1858-1938", Tipografia „Rapid", Timișoara, 1938, pag. 347.

6. Kiriac Dragomir și Aurel Surpățeanu „Catalogul mărcilor poștale românești", București, 1974, pag. 171-173.

7. Gabriel Popescu (1866-1937), născut la Vulcana-Pandele, jud. Dîmbovița, grafician român, întemeietor al școlii românești de gravură. Gravează în acvaforte și cu acul („Autoportret", „„Lupta de la Anghiari" după Rubens, „Pgrtret de fată"), execută desene în diferite tehnici, caracterizate prin precizia și finețea meșteșugului. În anul 1900, pe vremea cînd lucra la Direcția Generală a Poștelor, Telegrafelor și Telefoanelor, a fost autorizat să studieze tehnica de fabricare a timbrelor la Paris. Totodată, primește comanda pentru o marcă poștală dedicată inaugurării Palatului Poștelor din București. Dealtfel, mărcile poștale a căror gravură o execută („Efigii") s-au tipărit în același an la Imprimeria statului francez din Paris. Ele, însă, nu au fost puse în circulație decît în anul 1903. Reîntors de la Paris, modernizează în anul 1901 procedeele de imprimare la Fabrica de Timbre din București, unde la data de 1 iulie a acelui an primește postul de „gravor". În anul 1903, nemulțumit de activitatea de la această fabrică în care posibilitățile sale de creație artistică erau prea limitatea, își dă demisia la 1 noiembrie.

8. Revista „Filatelia" nr. 7 1980

9. O xerocopie a comunicării mi-a fost pusă la dispoziție prin bunăvoința ing. Kiriac Dragomir

10. După cum se observă din reproduceri, toate probele de lucru aparțin emisiunii „Gravate" în al căror desen uniforma suveranului apare cu colan.

11. Dr. Paul Hirsch „Probe de lucru ale emisiunii România 1908 10", mai 1980, Londra (xerox).

12. Op. cit.

13. Op. cit.

14. Op. cit.

15. Op. cit.

16. Op. cit.

17. Op. cit.

18. Op. cit.

19. Georges Brunel, „Les Timbres du Royaume de Roumanie", Edition du Timbre-Poste, Paris, 1913, pag. 132.

20. Definiții după Marcel Dănescu, „Dicționar filatelic", Editura Sport-Turism, București, 1979, pag. 60 și 145.

21. Edouard Cohen, „Probe și proiecte de timbre poștale românești", în „Filatelia pentru toți", anul III, nr. 32-33, august-septembrie 1934.

22. Op. cit.

23. Op. cit.

24. Nota „Seria «Taille douce» nedantelată!", în Filatelia, anul II, nr. 9, 1 mai 1945, pag. 7.

25. În legătură cu aceste eseuri, a se vedea dr. ing. Ilie Demetrescu, „Overprint Proofs of the 1918 Transilvania Issues", în „Romanian Philatelic Studies", vol. 3, nr. 4, 1979, pag. 8-9.

26. Constantin Minescu, „Surchargearea timbrelor poștale și de binefacere în Moldova, în 1917-1918", în Revista Societății Filatelice Române, anul III, nr. 12, decembrie 1939.

27. Grigore Racoviceanu, „O vizită la Fabrica de Timbre", în Revista „Filatelia" anul II, nr. 12 din 15 iunie 1945.

28. Circulara nr. 54.493 din 5 decembrie 1906, publicată în „Buletinul telegrafo-poștal" nr. 23/1906.

29. Dare de seamă nr. 10.410 din 27 februarie 1908 asupra mersului serviciilor de poștă, telegraf și telefon de la 1 aprilie 1905 pînă la 1 aprilie 1907, Imprimeria Statului București, 1907

30. Circulara nr. 56.446 din 2 octombrie 1908, publicată în „Buletinul telegrafo-poștal nr. 20/1908.

31. Circulara nr. 16 141 din 24 martie 1908, publicată în „Buletinul telegrafo-poștal" nr. 7/1908

32. Circulara nr. 16.141 din 24 martie 1908, publicată în „Buletinul telegrafo-poștal" nr. 7/1908.

33. Un simplu anunț publicat în „Buletinul telegrafo-poștal" nr. 17 1908.

34. Georges Brunel, op. cit. pag. 132

35. Kiriac Dragomir și Aurel Surpăteanu, op. cit. pag. 173

36. Georges Brunel, op. cit. pag. 132-133.

37. Circulara nr. 55.806 din 21 octombrie 1908, publicată în „Buletinul telegrafo-poștal" nr. 21/1909

38. Circulara nr. 56.261 din 23 octombrie 1909, publicată în „Buletinul telegrafo-poștal" nr. 22/1909

39. Circulara nr. 5697 din 3 februarie 1910, publicată în „Buletinul telegrafo-poștal" nr. 4/1910

40. Circulara nr. 14.729 din 21 martie 1910, publicată în „Buletinul telegrafo-poștal" nr. 7/1910.

Din istoria filateliei românești

Desigur că societatea a cunoscut mari fluctuații în numărul membrilor săi, acest lucru fiind ușor de remarcat chiar din succinta informare a primelor cinci ședințe pe care le-am redat integral, așa cum au fost consemnate în revistă. Doar numărul și numele membrilor [illegible] fi consemnat ca exact, [illegible] făcîndu-se doar unele [illegible] ale situațiilor existente [illegible] anumită dată.

Analizînd această listă a membrilor societății observăm ritmul de creștere al numărului de membri care de la 19 (24 decembrie 1891) ajung la 42 (22 august 1892) și apoi la cei 45 din listă. Deci în 8 luni numărul crește cu mai mult de dublu. Observăm deasemeni că din lista lui Moroiu de 53 de „colecționari serioși" intră în societate doar 16, iar 37 nu aderă (cel puțin pînă la data cînd avem noi evidențe). Apar în schimb 28 de membri societari care nu erau în evidența lui Moroiu, ceea ce ne face să credem că numărul colecționarilor era de fapt cu mult mai mare. La această concluzie ne conduce și constatarea că dispunem din epoca Societății Filatelice Române de foarte multă corespondență filatelică a unor persoane care nu apar nici în lista lui Moroiu și nici printre societari. Situația este oarecum anormală dacă luăm în considerare că scopul și programul societății era tocmai îndrumarea filatelică, strîngerea [illegible] filateliști, propagarea [illegible] lice, înlesnirea sc[illegible] rea lunară a uneia dintre colecții etc.

Menționăm că [illegible] tulatura de So[illegible] mână ca fiind [illegible] acte curente, corespondență etc. [illegible] am considerat donația[illegible] Societatea Română de Filatelie [illegible] societăți de specialitate [illegible]

Deși a ființat [illegible] tea Filatelică R[illegible] foarte bune con[illegible] marea pe plan [illegible] lice de la noi, [illegible] filatelii științific[illegible] taloage, liste d[illegible] pătrunderea fila[illegible] largi și a cond[illegible] faze de pionier[illegible] circa 25 de ani [illegible] rea noastră fila[illegible] se trece la o [illegible] ce va dura pe[illegible] pînă la înființa[illegible] care va face [illegible] viitoare.

Modelul ac[illegible] stat la baza t[illegible] oare, dintre c[illegible] deși efemere [illegible] așa cum vom [illegible] prestanța de c[illegible] trecut Societa[illegible]

1. Datele în cauză constau în primul rînd în corespondența filatelică — atîta cîtă a mai rămas — iar în al doilea din puținele a[illegible] nunțuri filatelice din presa vremii. Datele directe lipsesc.

2. Pentru cunoașterea unuia dintre „modelele" privind practicarea empirică a filateliei este bine să se vadă articolul „Amintiri filatelice" scris de marele nostru colecționar George Matheescu — Sinaia în anul 1924 pentru perioada 1875-1885. Un amplu extras din acel articol vom reda în capitolul „Mari colecționari români din trecut".

3. Un „model" al evoluției de la timbromanie la filatelie este redat și în articolul „Cum a evoluat filatelia și noile ei orientări" din Almanahul filatelic 1979 (fără indicarea autorului).

4. Astfel, în Anglia au trecut 29 de ani între 1840 (apariția primei mărci adezive) și 1869 (înființarea societății filatelice din Londra), în Franța au trecut 26 de ani între 1848 (apariția primelor mărci adezive franceze) și 1874 (înființarea societății franceze de timbrologie), iar în România au trecut 29 de ani între 1862 (apariția primelor mărci adezive emise de Principatele Unite) și 1891 (înființarea societății filatelice române).

5. S. Albu „Evocări filatelice din Oltenia" (Filatelia 4 1966)

6. Dr. Ing. E. Costin „Acum un veac" (filatelia 5 1975).

7. David Gijiriguian „Postal Card and Stamp Collecting in Romania, in 1876" (Romanian Philatelic Studies 3 1979).

8. Multe dintre datele privind perioada de pionierat a filateliei române mi-au fost comunicate de un corespondent din Londra care deține o bogată colecție de scrisori vechi cu conținut filatelic.

9. Prof. Ion Pătrașcu „contribuții cu privire la începuturile filateliei din Oltenia" (Filatelia 3 1967).

10. O mare colecție de scrisori vechi cu conținut filatelic aparține profesorului Ion Pătrașcu din Craiova.

11. Illustriertes Briefmarken Journal (11 1888) răspunde la „Poșta redacției" lui Oscar Laszlo „in Turnu Magureli", ceea ce denotă că acesta își vindea colecția din motive pecuniare, rămînînd în continuare un pătimaș filatelist.

12. Ing. Silviu Dragomir „Probleme filatelice de acum... 100 de ani" în almanahul filatelic 1983.

13. Această carte poștală, ca și altele amintite aici face parte din colecția proprie de corespondență cu conținut filatelic.

14. Anunțurile frecvente (și fervente) ale librăriilor Frații Saraga, Ioniță Pleșea sau M. Alcalay au fost destul de des folosite ca motiv pentru mici articolașe de așa zisă istorie poștală. Comentariile sărace și „hître", s-au referit însă doar la ineditul lor, la limbajul de epocă (desigur depășit) și la categoria prețurilor oferite, subliniindu-se cota lor scăzută față de cele actuale, dar uitîndu-se că între timp au mai trecut peste o sută de ani. Merită însă subliniat mult mai mult caracterul lor mobilizator pentru activitatea filatelică și cîștigarea de noi adepți, ca și importanța îndemnurilor (cărora trebuie să le rămînem întotdeauna recunoscători) de a nu dezlipi mărcile de pe ziare sau de pe scrisori.

15. S. Albu „Evocări filatelice din Oltenia" (Filatelia 4 1966)

16. L. Deneff-Bruxelles „Propunere de schimb. În schimb de 10.000 timbre de România bine amestecate ofer 100.000 de Belgia, Holanda etc. bine amestecate. În schimb de 10.000 de Grecia bine amestecate ofer 100.000 de Belgia, Holanda etc. În schimb de 15.000 timbre de Turcia bine amestecate oferu 100.000 de Belgia, Holanda etc., bine amestecate. În schimb de 5.000 de Serbia ofer 60.000 de Belgia, Holanda, În schimb de 5.000 Bulgaria bine amestecate dau 60.000 Belgia, Holanda etc. Pentru 100 cărți poștale întregi din aceste țări ofer 200 cărți în Belgia, Holanda etc. Franco contra franco contra franco. A. Weisz, Buda-Pest, Hongrie. Desire a faire des echanges, avec negociants et collectieneurs, desire de 100 a 200.000 de Roumanie, et 10.000 taxes, 50.000 cartes. Pour timbres d 27, 54, 108 para offre des prix avantageux. Accepte des offertes pour taxes de Bulgarie. Possede un grand assortiment des timbres de Autriche, Hongrie, Bosnie, Serbie, Sud-Bulgarie, et est dispose a les vendre ou a les donner en echange contre timbres Roumains.

17. Acest mănunchi de idei (că „timbrofilia" începe cu persoana sa, că se practica mai mult de „junii studenți" și că abia în urmă a fost abordată de „oameni serioși") aparține în mod clar lui C. Moroiu, care o reia după 10 ani în editorialul revistei sale „Timbrofilul" din 1890.

18. Se pot consulta revistele Filatelia 15 Sep 1947 și 3 1967.

19. Societatea Filatelică Română este denumirea general valabilă în documentele vremii cu excepția sigiliului societății din anul 1894, care spre deosebire de primul sigiliu din 1892, prezintă denumirea de Societatea Română de Timbrologie.

Societatea națională de Cruce Roșie în ajutorul prizonierilor de război (1916 — 1918)

Societatea națională de Crucea Roșie în ajutorul prizonierilor de război internați în lagăre (1916 — 1918)

În „Almanahul filatelic 1985" am prezentat o situație a localităților unde, în primul război mondial, se aflau lagăre de prizonieri de război români, după datele furnizate de „Buletinul Societății Naționale de Crucea Roșie a României", nr. 3 (Iași, 1 oct., 1917).

Prin consultarea la Arhivele Statului București a dosarelor secțiunii Crucii Roșii Române din Paris am găsit date noi privind lagărele unde au fost internați prizonieri de război români. Toate datele referitoare la prizonierii de război cuprinse în acest articol provin din consultarea acestei surse bibliografice.

În decursul războiului asistăm la mutări de prizonieri, la înființarea și desființarea de lagăre, ceea ce complică inventarierea acestora. Totodată, în diversele faze ale războiului, au existat și lagăre cu un număr mic de prizonieri români, 1—10 prizonieri. Corespondența de la și înspre aceste lagăre nu poate fi deci decît foarte rară. Deși prin cosultarea dosarelor secțiunii Crucii Roșii Române din Paris avem date și despre prizonierii internați în Bulgaria și Austro-Ungaria, totuși datele despre cei internați în Germania prelevează asupra celor dintîi.

Situația prizonierilor de război români din Germania, pe lagăre, în funcție de numărul acestora, se prezintă astfel:

Lagăre cu 1 — 10 prizonieri

Bergerdamm; Brandenburg; Frankfort pe Oder; Friedrichsfeld; Germershein; Haarlurg; Hamburg; Hann; Loetzen; Ludwigsburg-Eglosheim; Lyck; Merseburg; Metz; Nüremberg; Sprottau; Stuttgart; Wittenberg.

Lagăre cu 10 — 100 prizonieri

Altdamm; Altengrabow; Calle Schoss; Cottbus; Custrin (Fort Gorgast, Fort Zondorf); Doeberitz; Dulmen; Dyrotz; Gardelegen; Göttingen; Grafenwohr; Havelberg; Heilbronn; Ingolstadt; Minden; Munster; Quedlinburg; Rastatt; Saarbrucken; Sagan; Skalmierschutz; Stendal; Weingarten.

Lagăre cu peste 100 de prizonieri

Arys; Beeskow; Bollveiler; Bressen; Cassel; Crossen; Czersk; Helmstedt; Preussisch Holland; Holzminden; Langensalza; Lechfeld; Limburg; Müncheberg; Soltau; Stralsund Dänholm.

Lagăre cu peste 500 de prizonieri

Arefeld; Dantzig Troyl; Heilsberg; Mannheim; Oberhofen; Stargard; Zwickau.

Lagăre cu peste 1000 de prizonieri

Bayreuth; Gustrow; Lamsdorf; Neuhammer; Ulm.

În aceeași sursă bibliografică se fac referiri la lagărele din teritoriul român ocupat, din următoarele localități: București, Alexandria, Slatina și Tîrgoviște.

În București se cunosc lagărele: Cotroceni, Colentina, Tonola, Mașina de Pîine, precum și cele de la fabricile Drăchicescu (Șos. Ștefan cel Mare), Saint Erevs și Zaidman.

Prizonierii erau destul de des transferați, de exemplu cei din lagărul Ohrdruf au fost evacuați în lagărul Langensalz, iar cei de la Stralsund la Schwarmstadter.

Din Austro-Ungaria avem date despre prizonierii români internați în lagărele: Katzenau, Plan (Boemia), Ostffyasszonyfa, Szászváros, Sopronnyek, Hajsnaker și Timișoara.

Din Bulgaria avem date despre prizonierii internați în lagărele: Sliven, Stara Zagora, Haskovo, Kirdjali.

Problema prizonierilor de război români internați în timpul primului război mondial în diferite lagăre din țările Puterilor Centrale, departe de a fi rezolvată, rămîne în continuare deschisă filateliștilor cercetători specializați în probleme de istorie poștală militară și de trimiteri poștale prin Crucea Roșie.

EMANOIL SĂVOIU

SENSUL FILATELIC

Cititorii filateliști, îndeosebi tematicienii, interesați de relațiile literaturii cu filatelia ca temă de ficțiune, au putut urmări interesanta serie de însemnări publicate de Dr. Dan Dumitrașcu, în pagina filatelică a revistei **Transilvania** (12/1985, 1/1986, 3/1986), singura de altfel de acest gen din întreaga publicistică literară română. Problema poate fi însă urmărită și pe alt plan, de reflexie eseistico-teoretică, pe marginea fenomenului filatelic în ansamblul său. Scoatem din lecturile noastre cîteva mici „fișe" pe care nu le credem lipsite de o anume semnificație.

N-are sens să ascundem că pentru mulți literați și oameni de cultură, filatelia trece drept o manie, mai mult sau mai puțin inocentă, tratată nu odată cu ironie și condescendență. Dar chiar în această ipoteză, negativă reversul medaliei, „estetico-filologic" (acesta din urmă ilustrat prin minuțiozitatea cercetărilor filatelice), nu poate fi negat. Întîlnim o astfel de evaluare, involuntar ambiguă, la criticul marxist Franz Mehring (**Die Lessing-Legende,** 1893), unde cercetarea literară pozitivistă este asimilată în mod direct filateliei și „mentalității de colecționar".

„Dacă vrem să situăm literatura în contextul epocii, fără să cunoaștem istoria economică și politică, alunecăm, în cazul cel mai bun, estetic și filologic vorbind, într-o mentalitate de colecționar de mărci poștale".

Criticul care acumulează doar fapte neinterpretate și neintegrate în serii și contexte, este un simplu „colecționar" (de mărci). Dar chiar și în această ipoteză, activitatea sa are o latură „estetică", „filologică", de netăgăduit. Deci pozitivă.

Există și un alt mod de a justifica și valoriza filatelia: a-i găsi o motivare superioară, o rațiune specifică în economia spiritului. Jean-Paul Sartre, ilustru scriitor și filozof francez (cine s-ar

aștepta?) face cîteva precise și acute reflexii tocmai pe această temă (**Situations,** II, **Qu'est-ce que la littérature,** 1948). Filatelia, ca și numismatica, exprimă toată „nostalgia lumii de dincolo (**de l'au-delà**), întreaga nostalgie baudelairiană". Deci, ea satisface — măcar în parte — o anume nevoie de visare și evaziune, de uitare și refugiu în imaginar. Dar nu numai atît: „Ce poate fi mai gratuit decît o colecție de mărci?" Într-adevăr. Problema este esențială și ea dă una din „explicațiile" cele mai profunde ale filateliei. Dacă este adevărat, cum s-a și spus de altfel, că „superfluiditatea este un lucru foarte necesar" (Voltaire) tocmai prin „inutilitatea" sa (eliberare de obsesii, griji, necesități practice imediate), filatelia corespunde integral definiției. Bine înțeles, la cei ce o practică la acest nivel, necomercial, nespeculativ.

Să reținem și o „fișă" românească tipică pentru literații cu „obsesii" și „reverii" tematice. Găsim în **Fragments d'un journal,** II, **1970-1978** (1981) de Mircea Eliade (care a fost, efectiv, filatelist), următoarea însemnare (29 august 1970):

„Am visat astă noapte că mă aflam într-un birou de poștă. În fața mea, la un ghișeu, o doamnă dorea să cumpere o serie nouă de timbre românești recent apărută. Dar ea ținea să verifice dacă seria este completă și întreabă dacă i s-a dat într-adevăr timbrul cu efigia lui **Maitrey** (eroina romanului cu același titlu, n.n). „Sigur, i s-a răspuns, este al treilea din serie". Înțeleg că această nouă emisiune are ca temă personaje de romane celebre".

Obsesie refulată, cenzurată, în limbaj psihanalitic, între altele, a unei observații critice referitoare la faptul că **pînă în prezent, nu există încă nici o serie de personaje din romane românești „celebre"? O ipoteză, desigur. Dar legitimă. În orice caz posibilă.**

Despre valoarea decorativă a timbrelor s-a scris nu o dată. Calitatea grafică și coloristică, enorma varietate de imagini și subiecte, formează un element esențial al varietății și valorii estetice a filateliei. Dar, iată, întîlnim și o relație de ordin-în termeni tehnici vorbind — strict semiotic, între filatelie și o idee critică prin excelență: ambele coperți ale unui întreg număr al revistei americane **Diacritics. A Review of contemporany criticism** (Fall 1981), consacrat „comunicației" critice, este ilustrat de efigii-clișee de mărci, de o excelentă calitate a reproducerii. Comunicare=marcă poștală, raportul este evident și sugestia ideii — consolidată plastic — mult întărită.

ADRIAN MARINO

Cărți poștale românești și necunoscute

recînd în revistă cu atenție patrimoniul poștal românesc, ne dăm tot mai mult seama că cercccetările, studiile în acest domeniu nu numai că nu sînt epuizate dar sînt deosebit de necesare istoriei poștale și filateliei în general. Afirmația de mai sus se referă nu numai la perioada clasică și postclasică ci și la cea modernă și chiar contemporană. În mod deosebit e necesar să cercetăm întregurile poștale din anii 1950 despre care nu numai că nu există un catalog, dar nici măcar o privire în ansamblu asupra emisiunilor.

„O descoperire" recentă se referă la întregurile poștale „Imprimat" care sînt cărți poștale duble — cu răspuns — avînd următoarele caracteristici:

1) Întregul poștal dublu (fig. 1) cu marca fixă fără stema RPR are inscripționare „R.P.Română" și în partea de jos „Poșta 10 bani". Marca fixă are dimensiunea 17/24 mm. Această parte a întregului poștal are următoarele inscripționări „IMPRIMAT" cu majuscule apoi „Ultimul oficiu poștal, Localitatea, Regiunea, Raionul, str., Nr., Destinatarul".

Cartea poștală cuplată fără-bâche are următoarele carateristici. În loc de marcă fixă este imprimat un pătrat în interiorul căruia există o inscripționare: „Se va timbra cu 30 de bani", de sus în jos se află textul „Circulă numai cu aplicarea timbrului poștal de 30 de bani" cu majuscule „CARTE POȘTALĂ" și indicații tehnice la fel ca la cartea poștală „Imprimat" cu care este cuplat. În schimb linia de pe verticală e întreruptă cu următoarea inscripționare cu majuscule „Prețul de vînzare". În partea stîngă, imaginea și textul sînt identice cu întregul poștal cu care este cuplat

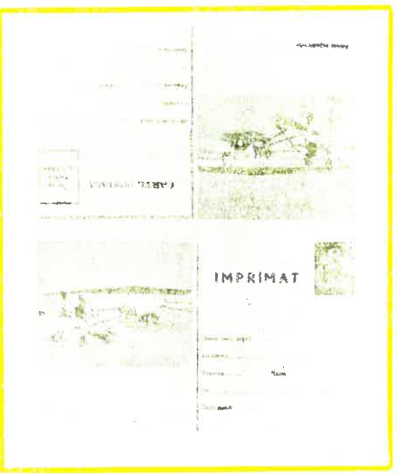

2) Din acest tip de cărți poștale „IMPRIMAT" au existat mai multe modele. O „carte poștală" circulată avînd aceleași caracteristici cu cea descrisă mai sus are cu totul altă imagine. Deși după mărcile folosite este clar că semiilustrata a circulat în anul 1973. Ea provine dintr-o perioadă mult mai timpurie din anii 1950. Desenul reprezintă 6 țărănci lucrînd în orezărie (fig. 2). Desenele acestor întreguri poștale sînt de culoare brună în diferite tonalități.

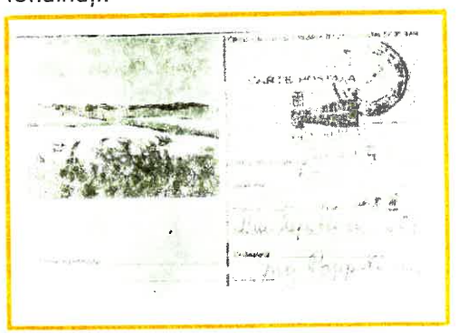

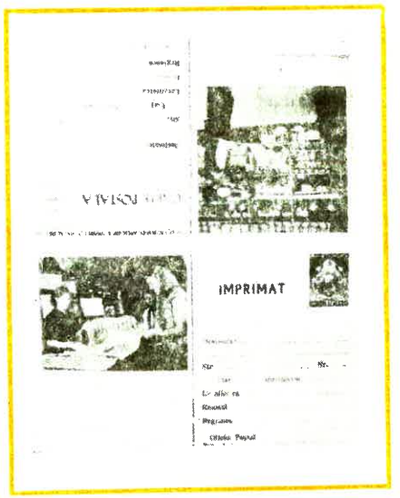

3) O altă carte poștală dublă cu marcă fixă tip stema R.P.R. de 10 bani, menționată mai sus, are cu totul alte caracteristici. Cuvîntul „IMPRIMAT" cu majuscule deși are același corp de literă ca precedenta, literele însă sînt mai strînse între ele (fig. 3). Indicațiile poștale tehnice sînt altele și în altă ordine decît la cartea poștală precedentă și anume: „Destinatar, Str., Nr., Etaj, Apartament, Localitatea, Raionul, Regiunea", iar în chenar „Oficiul Poștal". Partea stîngă este despărțită de o linie verticală și are ca ilustrație un magazin de țesături, în care o vînzătoare vinde mărfuri la două țărănci. Sub ilustrație în partea de jos este inscripția „Adresa Expeditorului".

La cartea poștală cuplată de întregul poștal „IMPRIMAT" descris mai înainte de la bun început observăm o schimbare esențială. Ilustrația nu mai e aceeași. De data aceasta se vede un interior de magazin de fierărie, menaj în care un vînzător vinde o coasă unui țăran și o oală unei țărănci ce dă în schimb produse agricole. Sub desen jos inscripționarea „Adresa Expeditorului". Cartea poștală dublată are următoarele caractristici tehnice. Locul pentru francare e un dreptunghi alungit, avînd în centru o mențiune „Se va timbra cu 30 de bani". Însemnările tehnice poștale, de sus în jos, sînt „Circulă numai cu aplicarea timbrului poștal de 30 de bani". Cuvîntul „CARTE POȘTALĂ" are un caracter de litere cu mult mai mare ca la fig. 1. Restul indicațiilor sînt identice cu cele de la cartea poștală cu care este cuplată cu o singură excepție, linia verticală care desparte indicațiile tehnice ale poștei este întreruptă la mijloc de o inscripționare cu majusculele „PREȚUL DE VÎNZARE 35 BANI". Cartea poștală dublă are culoarea verde albăstruie de diferite tonalități.

Ce concluzii se pot trage pe marginea acestor cărți poștale duble necunoscute pînă în prezent în circuitul filatelic? Rostul utilității ultimei piese filatelice este clară. Cele două imagini sugerează ideea utilității și necesității schimbului de mărfuri între oraș și sat. Pe spatele cărții poștale „IMPRIMAT" la exemplarul pe care-l dețin, există un text tipărit care începe cu „Uniunea Raională a Cooperativei de Consum" sub care se găsește o linie pentru scrierea numelui raionului.

Iată încă o dovadă că mai există multe materiale filatelice românești ce trebuie căutate, cercetate.

IOSIF MICU

Ancorări filatelice

DELACROIX

În Almanahul filatelic pe anul 1986 ne-am ocupat la această rubrică („Ancorări filatelice") de Frédéric Chopin. Acum ne-am propus să spunem cîteva cuvinte despre Delacroix (1798—1863), pictor, contemporan cu Chopin, după al cărui tablou s-a realizat de către S. Zainea — macheta grafică a mărcii cu chipul compozitorului și pianistului polonez.

Numele complet al pictorului este Ferdinand Victor Eugène Delacroix, care a fost contemporan nu numai cu Chopin, dar și cu mulți alți oameni celebri, despre care vorbește în Jurnalul său. Printre aceștia, în afară de Chopin, se află: Napoleon, Ney, Napoleon al III-lea, Beethoven, Gounod, Rossini, Schubert, Musset, Manet, Chateaubriand, Lamartine, Merimée, Dumas, George Sand, Baudelaire, Byron, Corot și mulți alții. Jurnalul său nu este numai un document al vremii, ci și o sursă foarte valoroasă de păreri și de idei originale ce ne pot ajuta a-l înțelege așa cum trebuie atît pe Delacroix însuși, cît și epoca în care a trăit. Astfel întîlnim în Jurnal, idei valoroase despre pictură, muzică și în general despre artă.

Trebuie spus că Jurnalul lăsat posterității de Delacroix își are și el povestea lui. În viața sa intimă a fost mai mult un solitar. Nu s-a căsătorit niciodată. Singura ființă mai apropiată a fost menajera sa — pe nume Jenny, care i-a fost credincioasă. Despre Delacroix se știa că scrie un jurnal, dar atunci cînd a murit, Jenny, prudentă, a ascuns cele scrise de pictor, susținînd față de cunoscuți și de prieteni că Delacroix, cînd a simțit că i se apropie sfîrșitul l-ar fi distrus filă cu filă. A trecut un timp și cînd și Jenny a simțit că nu mai are mult de trăit s-a gîndit că este bine să încredințeze Jurnalul unui prieten al pictorului — pictor și el, care însă moare subit. Jurnalul ajunge în mîinile unui nepot al acestuia. Jenny încearcă să-l preia. Pînă la urmă toată povestea cu Jurnalul ajunge în fața justiției, cu ajutorul căreia Jurnalul ajunge din nou în mîinile lui Jenny. După ce-l obține, ea îl împarte în două părți: o parte revine unei rude a lui Delacroix, alta unui elev al maestrului. În final,

Erori și varietăți

Ziua pompierilor

În această marcă sînt două erori — în cuvîntul „pompierilor" litera M apare tăiată de o linie orizontală —în cuvîntul „septembrie" literele și E sînt despărțite prin punct.

GABRIEL ȘTEFĂNESCU

DIN ISTORIA FILATELIEI ROMÂNEȘTI

EXPONATE, EXPOZIȚII, EXPOZANȚI

21. Expoziția (particulară) BUCUREȘTI — 1891.

Cea mai veche asociație filatelică de la noi, Societatea Filatelică Română (v. cap. 1) a fost înființată în anul 1891 și a debutat cu o expoziție dublată de un simpozion. Ambele manifestări au avut loc la data de 24 decembrie din acel an, ele situînd România printre primele țări cu astfel de manifestații în domeniul filateliei. Acțiunea a avut un caracter restrîns fiind găzduită în casa din strada Clemenței cu numărul 11 ce aparținea lui Dimitrie C. Butculescu președintele societății.

că

loc obscur și strict particular, ba dimpotrivă, la el participînd nu numai membrii societății, ci și familiile lor împreună — probabil — cu o serie de invitați obișnuiți la astfel de întruniri.

Din succinta dare de seamă pe care C. Moroiu o face în revista „Timbrofilul", rezultă că expoziția a găzduit selecțiuni din două colecții:

— Colecția colonelului J. Thorand, constînd în întreguri poștale emise de S.U.A. („noile cărți de State Unite");

— Colecția A.S. Klenck, constînd din diverse selecțiuni („bancnote vechi austriece din 1806").

Înțelegem deasemeni din darea de seamă că prima parte a serii fiind dedicată expoziției a fost prezidată de colonelul Thorand, președintele societății, gazda, fiind ocupată probabil cu protocolul invitaților (numeroși desigur). În partea a doua a serii, dedicată simpozionului, căpitanul Moroiu a ținut o conferință consacrată primelor mărci hamburgheze („Conferință asupra mărcilor de Hamburg I-iu și II-a emisiune").

Subliniem încă odată nivelul ridicat al acestei prime manifestări filatelice din țara noastră, precum și data: **24 decembrie 1891 (!).**

2.2. Expoziția BUCUREȘTI (Cișmigiu) — 1894.

Societatea Filatelică Română, sau Societatea Română de Timbrologie cum i s-a mai spus uneori, a considerat pe întreg parcursul existenței sale că expozițiile filatelice constituie punctul culminant al activității filatelice. Și de fapt acești precursori ai noștri nu greșesc deloc, avînd o justă viziune asupra posibilităților de valorificare a activității filatelice. Dovadă stă faptul că și-au inaugurat activitatea cu o expoziție în 1891, dovadă că pe parcurs avem indicii că s-ar mai fi practicat astfel de expoziții particulare și dovadă că încă din luna martie 1894 au început să pregătească cu multă atenție prima expoziție filatelică publică: București, 29 august — 10 noiembrie 1894.

Atunci, în anul 1894, a fost întîia ieșire a filateliei românești în fața marelui public, iar societatea a pregătit în amănunțime acest prim contact, furnizînd o serie de premiere în materie expozițională nu îndeajuns de bine reliefate pînă acum. Manifestările prilejuite de expoziția din anul 1894 despre care din păcate avem doar cîteva

repere, ne uimesc și astăzi, și ne conving că a trebuit să treacă aproape jumătate de secol pentru a fi din nou egalate abia cu ocazia EFIRO-1932. Dar să revenim la cadrul de organizare și să încercăm să refacem eevenimentul din frînturile ce au parvenit pînă la noi.

Membrii societății filatelice au fost mobilizați să participe la pregătirea manifestărilor filatelice deschise publicului, ce urmau să fie organizate cu prilejul expoziției cooperatorilor în toamna anului 1894 și aveau să se desfășoare în pavilionul special amenajat în Grădina Cișmigiu. Reamintim că Dimitrie C. Butculescu, președintele societății filatelice române, era și președintele asociației cooperatorilor din România. Anunțul s-a făcut printr-o carte poștală[2] scrisă de mînă și șapirografiată, cu următorul text:

„10/22 martie Invitațiune Societatea română de timbrologie roagă pe toți D-nii colecționari din București și din țară a lua parte la întrunirea ce va avea loc Sîmbătă 12 c. ora 9 seara la „Caffe Cazes" (Pasagiul Român) spre a se consulta în privința Expoziției și Congresului Timbrologic, ce va avea loc în luna august a.c. în București. - Vînzătorii de timbre nu sînt admiși - Martie 1894 Comitetul P.S. Onor redacțiuni de ziare sînt rugate a însera această invitațiune în coloanele ziarelor D-lor Comitetul".[3]

Deci pregătirile au fost declanșate cu un avans de mai bine de 5 luni, tocmai penru a se asigura un nivel calitativ superior. Trebuie apreciată această prevedere cu atît mai mult cu cît de fapt membrii societății dispuneau deja de experiența unor astfel de manifestări ce avuseseră loc în casele președintelui societății la expozițiile cu circuit închis. Din păcate nu am găsit pînă acum nici o cronică sau dare de seamă asupra expoziției propriu-zise și nici a simpozionului organizat cu acest prilej.

Prima carte poștală.

Ne-a parvenit în schimb o carte poștală ilustrată — prima din țară — dedicată în mod special acestui eveniment. Importanța piesei este deosebită, în primul rînd pentru că a fost emisă și pusă în circulație înainte de a fi fost aprobată introducerea cărților poștale ilustrate la noi. În al doilea rînd, așa cum am mai spus, pentru caracterul ei festiv. În al treilea rînd, culoarea ilustratei și nuanța hîrtiei utilizate au fost cele ale tricolorului: roșu, galben (oliv) și albastru. Ilustrația reprezintă pavilionul expoziției din Cișmigiu și legenda: „București 1894 Amintire de la expoziția cooperatorilor". Cartea poștală este de tip „Spic de grîu" dar fără marca imprimată.

O ștampilă specială, de tip poștal, cu dată, poartă înscrisul „BUCUREȘTI EXPOZIȚIE" și a fost utilizată pe toată durata manifestărilor, fiind aplicată îndeosebi pe cărțile poștale ilustrate, dar și pe alte materiale. Este deasemeni o piesă prioritară fiind prima ștampilă ocazională de la noi din țară și — probabil — printre primele din lume.

Deci — prin expoziția BUCUREȘTI (Cișmigiu) 1894 — trei pasiuni (filatelia expozițională, marcofilia și cartofilia) își începeau în comun destinul lor public.

Ne oprim, deocamdată, la expozițiile filatelice din secolul trecut. Vom trece ulterior la restul de expoziții ce s-au organizat în secolul nostru, despre care avem date mai precise atît datorită oglindirii lor în presă, cît și în materialele emise cu prilejurile respective.

SILVIU DRAGOMIR

NOTE (cap. 2)

1) George Matheescu-Sinaia în „Amintiri filatelice", (Der Banater Philatelist, nr. 8-9 1924).

2) Pompiliu Voiculeț-Lemeny în „Primele expoziții și muzee filatelice" (Almanah Filatelic — 1985, pag. 49).

3) Cartea poștală a fost expediată la data de 21 noiembrie, are ștampila de sosire pe 22 noiembrie și de revenire pe 23 noiembrie 1894. În colțul din stînga — jos poartă și ștampila „Societatea română de timbrologie 1891". Destinatar este „D. Redactor Cooperatorul Român", după cum se vede tot în casele Dimitrie Butculescu de pe strada Clemenței nr. 11.

Machetatori ai mărcilor poștale românești

DUMITRU ȘTUBEI

Un copil de cinci-șase ani, venind pentru prima oară la Constanța, ieșind din gară, a văzut de odată marea printre două rînduri de case care alcătuiau cadrul peisajului. A fost o revelație în alb și albastru care și-a păstrat identitatea toată viața. Devenit pictor, Dumitru Stubei, copilul de atunci, nu și-a trădat prima inspirație și a îmbogățit-o fără s-o epuizeze. Nu cred că există mulți creatori care să fi rămas în aceeași măsură credincioși unui singur subiect și mai ales să-l fi tratat pînă la maturitate cu sensibilitatea de la început. Ajuns de mult la deplinul său meșteșug și deplină artă, Dumitru Stubei a rămas un vechi și un tînăr pictor al mării noastre.

Născut la Bacău, la 30 august 1901, fiu al inginerului Stiubei Dimitrie, a urmat școala primară și liceul la Iași. Aici, profesorul său de desen, I. Atanasiu s-a ocupat în mod special de el, întrevăzînd pe viitorul mare pictor și ducînd planșele sale, peste drum, pentru a le arăta elevilor școlii de arte-frumoase. În anul 1919, Stubei intră în școala de artilerie și marină, făcînd parte din prima promoție de ofițeri ai școlii navale din Constanța.

Prima expoziție de pictură a deschis-o în anul 1922 în timpul unui concediu la Iași, în sala denumită atunci „Expresul". O altă expoziție, într-un cadru deosebit a avut loc în anul 1926 la Ateneul Român. De atunci și pînă la sfîrșitul vieții sale, pictorul Dumitru Stubei a avut mai bune de 30 de expoziții personale, atît în țară cît și în străinătate (Basel, Paris, Geneva, Londra, Praga etc.). Între anii 1930 — 1938 a colaborat cu Jean Bart (Eugen Botez) redactînd reviste „Marea Neagră", publicație care la timpul său a jucat un rol important pentru marină și sportul marinăresc. Pentru meritele sale artistice Dumitru Stubei a fost distins cu Meritul cultural „Virtutea marinărească".

La expoziția de la Paris din anul 1969 i s-a acordat medalia de aur de către Societatea „Arte-Sciences-Lettres" pentru truda și măestria dovedită în această expoziție. A fost membru al grupării „Royal Society of marine artist" de la Londra la ale cărei expoziții anuale a participat de cîteva ori. Dragostea sa pentru mare a exprimat-o și în creațiile sale de mărci poștale. Citățm dintre acestea doar cîteva exemple din cele 120 de machete de mărci: Aviația și marina 1948; Ziua marinei 1961; Sporturi nautice; Marina comercială (Uzuale 1973). Mai amintim din realizările sale remarcabile (în ordinea lor cronologică); Munca în comunicații; Un an RPR; Cinci ani de la eliberare; Centenarul Mihai Eminescu; Jocurile mondiale Universitare de iarnă; 75 de ani de la proclamarea independenței de stat a României; Centenarul Teatrului Național; Centenariul industriei petrolifere; 25 ani de la luptele ceferiștilor și a petroliștilor februarie 1933; Ziua forțelor armatei 1958; Construcții ale socialismului; Navigația cosmică;

TEODOR CUTLIC

Organizarea cenzurei militare în războiul pentru înfrîngerea fascismului (23 august 1944—mai 1945)

Organizarea serviciului de cenzură militară — ca parte a actului de comandă — în timpul marilor pagini de epopee împotriva fascismului, constituie un capitol important al istoriei poștale militare românești.

Studiul istoriei poștale militare, precum și colecția și exponatul, trebuie să îmbine armonios analiza sistemului poștal militar pe baza legislației în vigoare într-o perioadă anumită (legi, decrete, instrucțiuni, etc.) cu cercetarea, pe baza documentelor poștale, a acțiunilor unităților militare în situații de luptă date și să evoce mesajul patriotic al corespondenței militarilor. Constitue un sistem bine încnegat în care aceste trei laturi sînt interdependente și se condiționează reciproc.

Trimiterile poștale și mai ales corespondența, reprezintă într-un fel o documentare, prin imagini, pentru a reda un tablou cît mai complet și mai obiectiv al eroicelor acțiuni de luptă ale armatei române în marile momente naționale.

Cenzura corespondenței, în timpul războiului pentru înfrîngerea fascismului a fost corespunzător organizată.

Corespondența particulară simplă sau recomandată a militarilor (ofițeri, subofițeri și militari în termen) și a persoanelor civile din armată se făcea prin scrisori, cărți poștale militare și cărți poștale obișnuite.

Acest fel de corespondență fie pentru interiorul țării, fie pentru militarii din zona de operațiuni, se preda comandantului de companie (similare) unde era controlată personal de comandantul respectiv pe a lui răspundere care făcea mențiunea „Văzut" semna și aplica ștampila unității (similare).[1)]

Mențiunea „Văzut", semnătura și ștampila se puneau atît pe cărțile poștale cît și pe scrisori, pe partea adresei (fața) în colțul din stînga jos.

Corespondența care nu avea această viză și ștampilă oficială nu se expedia de „oficiile poștale civile sau militare".[2)] Așa cum se indica și pe cărțile poștale militare, în corespondență era interzis a se scrie „chestiuni în legătură cu armata și nu se punea localitatea".

Comandanții de subunități predau biroului poștal regimentar numai corespondența care nu conținea comunicări nepermise. Scrisorile personalului de la comandamente care nu făceau parte din vreo unitate, erau controlate de un ofițer destinat de comandantul respectiv.

Biroul poștal regimentar (similare) tri-

Anexa 1

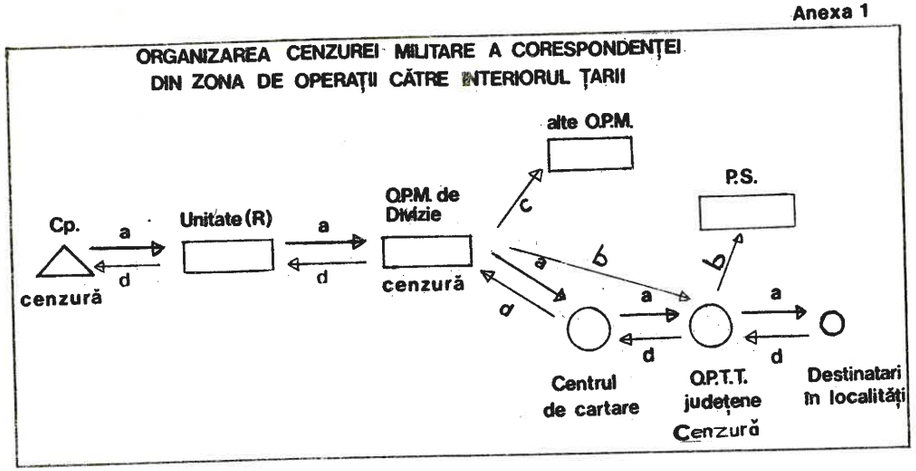

Anexa 2

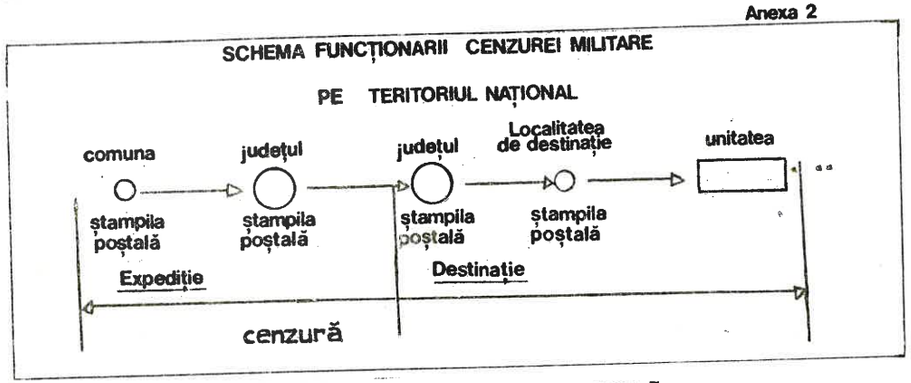

ANEXA 3

ȘTAMPILE DE CENZURĂ MILITARĂ

TIPUL	PREZENTAREA ȘTAMPILEI	DIMENSIUNI (mm)
C.1.	„Văzut" sau „Cenzurat"	scris de mînă
C.2.	POȘTA MILITARĂ CENZURAT	40 × 12
C.3.	62 V.M.R.C. CENZURAT	diferite
C.4.	CENZURAT O.P.P.M. Nr. 6	53 × 10 28 × 6
C.5.	CENZURAT	diferite
C.6.	CENZURAT	diferite
C.7.	CENZURAT PITEȘTI	diferite
C.8.	33 CENZURAT CRAIOVA 33	36 × 16 150 × 10 26,5 × 11
C.9.	CENZURAT BUCUREȘTI 140 B1.	65 × 18
C.10.	CENZURAT TULCEA 1	65 × 15
C.11.	CENZURAT BUZĂU Nr. 4	65 × 13
C.12.	CENZURAT SIGHIȘOARA 9.	65 × 25
C.13.	CENZURAT GALAȚI Nr. 22.	67 × 15
C.14.	CENZURAT FĂLTICENI 1	35 × 10
C.15.	CENZURA MILITARĂ OF. P.T.T. CRAIOVA CENZURAT	60 × 30
C.16.	CENZURA CRAIOVA 9.	37 × 10
C.17.	CENZURAT IAȘI Nr. 12.	40 × 15
C.18.	CENZURAT CENZOR	53 × 19
C.19.	CENZURAT	D = 32/30 = 30/28
C.20.	POȘTAL MIL. Nr. CENZURAT	D = 25/23
C.21.	COMANDAMENTUL OFIȚERUL POȘTAL MILITAR CENZURAT	D = 30/27
C.22.	CENZURAT BÎRLAD	50 × 10
C.23.	CENZURAT ARAD Nr. 5 CENZOR	25 × 10
C.24.	ROMANIA CENZURAT PLEVNA	28 × 20
C.25.	CENZURAT	D = 35 D' = 12

mitea corespondența la oficiul poștal militar al comandamentului căruia era subordonată unitatea.

La oficiul poștal respectiv corespondența se cenzura din nou și cea adresată familiilor se expedia destinatarilor prin centru de cartare (Anexa 1a), iar către militarii din unitățile subordonate altor comandamente se trimitea oficiului poștal militar respectiv (Anexa 1c).

Corespondența particulară adresată unităților comandamentelor militare și instituțiilor civile din interiorul țării care aveau o dislocare fixă (ex. Ministerele, P.S.[3]), Școlile Militare, etc.) și nu erau afectate unui O.P.M.[4] — aveau adresa scrisă prin denumirea unității în clar, precum și localitatea de destinație — după ce se cenzura, se îndruma direct la destinație prin oficiile P.T.T. județene (Anexa 1b).

Corespondența particulară din interiorul țării către militarii de pe front se aduna la O.P.T.T.[5] județean, unde se carta pe O.P.M., se cenzura și se trimitea la Centrul de Cartare, care asigura expedierea la O.P.M. respective (adunate de la mai multe județe) și de aici prin Biroul Poștal regimentar pînă la companie (Anexa 1d).

Corespondența pe teritoriul național între două localități se cenzura la județul din care se expedia. Există și corespondență cenzurată la județul de destinație, iar uneori ajungea la destinatar fără a se mai cenzura (Anexa 2).

Între o unitate militară și o localitate, corespondența se cenzura la unitate, iar dintr-o localitate către o unitate militară se cenzura la județul de unde se expedia.

Între două unități militare din interiorul țării, corespondența se cenzura la unitatea expeditoare.

Toate organele de cenzură militară aveau ștampile pe care le aplicau pe corespondență. Întrucît nu era stabilit prin instrucțiuni un model (tip) și nu se confecționau centralizat, ci de comandamentele și unitățile pe lîngă care funcționau birourile de cenzură, existau tipuri de diferite forme și dimensiuni.

Clasificarea din tabelul anexat s-a făcut avîndu-se în vedere organul militar care a emis-o și o folosea, conținutul, forma și dimensiunile ștampilelor. În colecția pe care o am la dispoziție, am găsit 25 de tipuri (Anexa 3). Nici o ștampilă de cenzură militară nu avea data trecută în conținut. La unități se foloseau ștampilele: C1, C4, C5, C19, C20, C24, C25.

La județ: C5 și C6 care se foloseau și la unități, C7, C18, C22, C23.

Sînt probabil și alte modele de ștampile de cenzură militară. Studiul trebuie continuat pînă vom reuși să redăm prin corespondența militară circulată în războiul pentru înfrîngerea hitlerismului, drumul glorios de luptă al unităților și marilor unități ale armatei noastre.

Partidul Comunist Român a fost forța cea mai combativă încă de la făurirea sa în lupta împotriva fascismului. El a organizat lupta poporului român care clocotea de ură împotriva hitlerismului, pentru înlăturarea dictaturii militaro-fascistă.

Armata română a fost devotată totdeauna intereselor poporului, a luptat cu eroism și sacrificiu pentru apărarea independenței și neatîrnării Patriei.

Partidul, în perioada grea a anilor 1939—1944, „a stabilit legături active cu armata, cu cadrele de conducere din comandamentul suprem și a trecut la organizarea luptei armate pentru răsturnarea dictaturii militaro-fasciste".[6] Ca urmare, armata în totalitatea ei a trecut la lupta împotriva hitlerismului, pentru eliberarea deplină a patriei și înfrîngerea fascismului.

Prin documentele poștale existente din perioada luptelor împotriva fascismului se poate constitui o colecție și un exponat, deosebit de educativ, care ar putea avea următorul plan: nimicirea forțelor germane în timpul insurecției armate, desprinderea trupelor române din zona de operații germano-sovietică și afluirea lor în zona participării la ofensiva pentru elibera-

rea întregului teritoriu al țării, acoperirea frontierelor față de atacurile hitleristo-hortiste, respingerea ofensivei dușmane, eliberarea întregului teritoriu al țării, eliberarea Ungariei, Cehoslovaciei și Austriei. Fiecare parte a planului poate fi detaliată în funcție de documentele poștale existente.

Din corespondența militarilor și din ordinele de zi ale diferitelor unități și comandamente vedem pilde de patriotism fierbinte și spirit de sacrificiu.

Astfel în Ordinul de zi Nr. 61 al Corpului 4 Armată din 27.X.1944 se arată că Divizia 2 Infanterie „a învins imposibilul cînd la orele 7 dimineața (23.X.1944) primele sale plutoane începuseră să treacă Tisa sub focurile violente de artilerie, aruncătoare și îndeosebi de mitraliere inamice ce flancau apa și băteau plajele de trecere".[7]

Pildă de eroism a dat soldatul Budulan I. care pentru modul exemplar cum „a știut să-și facă datoria în luptă sfidînd moartea... fiind tot timpul exemplu" a fost decorat cu medalia „Bărbăție și Credință" (ordinul de zi Nr 136 din 15.III.1945 al Diviziei 2 Infanterie).

De un deosebit interes este și scrisoarea soldatului Sofican C. din R.951 din 8.V.1945 către Mocioi Aurelia în care îi scrie să fie mîndră că soțul ei „a căzut pe cîmpul de luptă distingîndu-se ca un erou".

Este necesar să studiem temeinic documentele poștale, pentru a arăta drumul de luptă pe unde militarii armatei române au luptat neîntrerupt, neobosit, sfidînd moartea, îndurînd greutăți supraomenești, iar faptele lor de arme vor rămîne deapururi vii în istorie și prin aceasta să trezim, mai ales la tineret mîndria pentru trecutul glorios al patriei noastre.

CONSTANTIN ZAMFIRESCU

1. Instrucțiuni cu privire la organizarea și funcționarea oficiilor militare și serviciilor poștale la comandamente Nr. 14575 940 art. 34

2. Disp. Nr. 60435 a D.G.P.T.T. din 24.XI.1939 din Buletinul P.T.T. Nr. 1 din 15.I.1940 pag. 7
3. P.S. — Parte sedentară
4. O.P.M. — Oficul poștal militar
5. O.P.T.T. — Oficul Poștal, Telegrafic și Telefonic (P.T.T.)

6. Nicolae Ceaușescu — Cuvîntarea la adunarea solemnă organizată cu prilejul aniversării a 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român

Machetatori ai mărcilor poștale românești

ION DUMITRANA

Regretatul pictor și grafician Dumitrana Ion a realizat 427 machete de mărci poștale ale republicii și încă 70 de machete pentru administrațiile poștale din cîteva țări străine.

Desigur, așa cum se va putea vedea dintr-o parțială enumerare a cîtorva din machetele realizate, vom putea constata marea varietate a subiectelor abordate, preferințele lui rămînînd mărcile cu subiect istoric.

În prima perioadă a creației sale s-a manifestat mai mult în grafică, arta sa s-a dezvoltat sub influența profesorilor săi Alexandru Ciucurencu și Nicolae Dărăscu. El a reușit să surprindă trăsăturile psihologice esențiale ale modelelor sale, compozițiile îmbinîndu-se cu un colorit luminos și cald. Temperament meditativ, dar de o intensă vitalitate, el avea înclinație pentru decorativ. Armonia formelor și marea sa sensibilitate au fost deasemenea o caracteristică a realizărilor sale.

Prima machetă realizată de Ion Dumitrana este cea ocazionată de aniversarea a 75 ani de la întemeierea Fabricii de timbre (1948). În ordine cronologică voi mai aminti cîteva, totalitatea lor fiind prea mult: 75 ani UPU; Filimon Sîrbu; Casa Scînteii; Centenarul N. Bălcescu; Cinci ani RPR; I. Maiakovschi; Centenarul Ciprian Porumbescu; Vînătoarea; Centenarul sculptorului I. Georgescu; Flori de cîmp; 40 ani bătălia de la Mărășești; A 40-a aniversare a marii revoluții din Octombrie; Laika; Fauna din Deltă; Centenarul Unirii principatelor; 10 ani CAP; anul geofizic internațional; Prima navă cosmică; Primul om în cosmos; 40 ani PCR; A XV-a aniversare RPR; 500 ani mînăstirea Putna; 90 ani independență de stat; Răscoala din 1907; 50 ani Mărăști, Mărășești, Oituz; cosmonautica în slujba păcii; Vostok 5 i 6; Festivalul G. Enescu; Centenarul Academiei RSR; 450 ani mînăstirea Curtea de Argeș; Mircea cel Bătrîn; 120 ani revoluția de la 1848; Emil Racoviță; A.I. Cuza; Centenarul nașterii lui V.I. Lenin; T. Vladimirescu; Neagoe Basarab; Centenarul Copernik; Dimitrie Cantemir; Centenarul Fabricii de Timbre; Pictorul I. Andreescu; Ion Vodă Viteazul; Avram Iancu, etc.

Ion Dumitrana s-a născut la 25 ianuarie 1923, în București. Tatăl său făcea de toate pînă-n noapte tîrziu ca să poată întreține familia formată din soție și patru copii. La vîrsta de 14 ani Ion Dumitrana este angajat ca ucenic la Fabrica de timbre, unde a lucrat pînă la

sfîrşitul prematur al vieţii sale (1976), trecînd prin diferite meserii, ca maestru heliograf, artist creator şi gravor. În anul 1937 Fabrica de timbre era condusă de ing. Gh. Iachimescu, care a hotărît ca ucenicii din fabrică să urmeze şcoala de Arte frumoase.

Urmare acestui fapt, ei lucrau doar o jumătate de zi, în cea de a doua parte a zilei urmau şcoala şi în mod obligatoriu trebuiau să înveţe şi o limbă străină de circulaţie universală. El a avut fericirea ca să-l aibă drept profesor pe A. Ciucurencu, iar gravura artistică a învăţat-o de la profesorul Simon Inca. A urmat apoi cîteva cursuri de specializare pentru gravură în R.P. Polonă şi în Franţa, unde a fost elevul profesorului Jules Piel, decanul gravorilor francezi. O parte din mărcile create de Ion Dumitrana (în număr de 14) au fost imprimate în gravură, gravura fiind realizată tot de el. El a mai gravat şi un număr de 18 mărci, creaţia altor pictori şi graficieni, (emisiunile Th. Aman; Monumente ale naturii; Muzeul satului; Centenarul telecomunicaţiilor; Monumente ale naturii; Muzeul satului; Centenarul telecomunicaţiilor; Monumente istorice etc.)

T. CUTLIC

Iubita mea, frumoasă ca o marcă

Îţi trimit scrisoarea într-un plic filatelic, pentru mai multă coloratură şi plăcută ambianţă.

Inima mea-i un clasor cu timbre valoroase ce-şi deschide coperţile numai pentru tine. Sentimentele mele preţioase, ca o coliţă rară, au valoare de unicat.

Ţin morţiş să alcătuim o pereche, ca două timbre pe orizontală şi adezivul să ne fixeze definitiv pe acelaş panou al existenţei noastre!

Aştept cu nerăbdare manco-lista răspunsului tău şi-ţi obliterez efigia cu un pătimaş sărut.

Al tău,
Costel

D.C. MAZILU

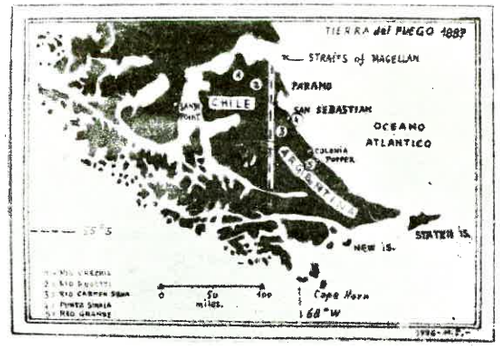

Centenarul expediţiei inginerului Iuliu Popper în Ţara de Foc

La 5 martie 1887 inginerul Iuliu Popper, născut, crescut şi educat la Bucureşti, pe atunci în vîrstă de 30 de ani, a ţinut în faţa plenului Institutului Geografic al Argentinei excepţional de interesanta conferinţă intitulată EXPLORACION DE LA TIERRA DEL FUEGO care, după o mărturie contemporană, a fost extrem de aplaudată, iar conferenţiarul felicitat cu căldură. În acelaş an se tipărea la Bucureşti traducerea în limba română a acestei conferinţe.

Însoţită de hărţi şi de o expoziţie a materialelor celor mai diverse culese de însuşi Iuliu Popper în îndepărtatul ţinut din sudul extrem al Americii Latine, de dincolo de Strîmtoarea Magellan, această conferinţă era rezultatul direct al expediţiei de explorare a Ţării de Foc, pe care inginerul Iuliu Popper a explorat-o cu începere de la 7 septembrie şi pînă la finele lunii decembrie 1886 în interiorul marii insule.

Cercetarea competentă a spaţiilor necunoscute din îndepărtata insulă (căreia — cu 100 de ani în urmă — i se cunoşteau numai zonele litorale) a fost făcută de I. Popper pe multiple planuri: geografic, etongrafic climatologic şi geologic. Acest ultim aspect a condus la descoperirea aurului din Ţara de Foc, pe care inginerul Popper l-a exploatat aici pînă la moartea sa, survenită în mod imprevizibil şi misterios la 6 iunie 1893.

Cercetarea geografică a Ţării de Foc a fost adusă la cunoştinţa forurilor ştiinţifice competente prin harta desenată de Iuliu Popper pe care sînt înscrise formaţiuni geografice pe care el le-a descoperit şi ale căror denumiri româneşti — izvorîte din patriotismul care l-a animat întotdeauna pe explorator — mai dăinuie şi astăzi: Punta Sinaia, Rio Ureche, Rio Rosetti, Monte Lahovary, Monte Manu. Patriotismul său profund l-a făcut să dea denumirea de „Romania" unui ţărm al Peninsulei Mitre din sudul Ţării de Foc, denumire care constituie primul — şi pînă astăzi singurul — toponim care poartă numele patriei noastre într-o altă ţară.

În urma acestei expediţii încununată de succes şi în temeiul datelor ştiinţifice certe pe care le-a adus cu sine din Ţara de Foc — a descoperirilor sale geologice — lui Iuliu Popper i s-a încredinţat conducerea lucrărilor de exploatare a aurului din îndepărtata insulă. Înzestrat cu spirit viu, cunoscînd perfect limba spaniolă, inginerul Iuliu Popper a publicat într-unul din princi-

palele cotidiene din Argentina un ciclu de 10 articole intitulate TIERRA DEL FUEGO.

În acelaș timp, el a reunit într-un album devenit celebru cele aproape 100 de fotografii pe care le-a făcut în timpul acestei prime expediții în Țara de Foc. Să încercăm să ne imaginăm — lucru astăzi aproape imposibil — dificultatea realizării acestor fotografii cu 100 de ani în urmă, cu un aparat voluminos și complicat în manipulare, cu clișee fotografice pe plăci de sticlă fragile și dificil de transportat într-o expediție de explorare care dispunea numai de cai. Un exemplar de lux al acestui veritabil „prim reportaj fotografic" a fost trimis de ing. Iuliu Popper Societății Geografice Române din București. Din păcate acest exemplar a ars în timpul unui bombardament din luna august 1944. Printr-o împrejurare fericită, istoricul științei și tehnicii românești și scriitorul I.M. Ștefan a descoperit în anul 1984 o dublură a acestui valoros album. Din inițiativa Grupării tematice de filatelie polară A.F.R., cu concursul actualilor deținători — Biblioteca F.C.E. din București — s-a realizat un număr limitat de copii fotografice excelente ale albumului Popper, care reintră în acest fel în circuitul științific și cultural mondial. Destinație pe care cu siguranță că inginerul Popper a gîndit-o, trimițînd un exemplar Societății Geografice Române.

Singura copie a albumului original, făcută și ea tot de inginerul Iuliu Popper, care se mai cunoaște astăzi în lume, se află în proprietatea familiei Braun-Mendez din Buenos Aires, descendenții prietenului și împuternicitului lui Iuliu Popper în Țara de Foc.

Urmările primei expediții a inginerului Iuliu Popper, care prin amploarea și diversitatea lor nu pot fi tratate în acest articol, deoarece el se rezumă la comemorarea expediției din septembrie-decembrie 1886, au fost de mare importanță pe plan geografic, economic și umanitar pentru patria sa adoptivă — Republica Argentina.

Să amintim doar că după moartea prematură a lui I. Popper în vîrstă de numai 36 de ani, un far maritim construit în Țara de Foc a primit numele de „Faro Popper", iar un ținut din Țara de Foc a fost denumit „Tierra Popper" spre a i se eterniza memoria.

Însuși Președintele României, tovarășul Nicolae Ceaușescu a vorbit despre inginerul Iuliu Popper în cuvîntarea rostită la solemnitatea decernării titlului de Doctor Honoris Causa al Universității din Buenos Aires, la 6 martie 1974, spunînd următoarele cuvinte:

„Între oamenii de știință români și argentinieni există vechi legături. Încă în 1886, Iuliu Popper a făcut explorări geografice și prospecțiuni miniere în Țara de Foc. Rezultatele acestor cercetări au fost publicate atît la Buenos Aires, cît și la București. Cu prilejul morții sale, presa argentiniană scria: „Țara noastră — Argentina — pe care o iubea ca pe o a doua patrie, pierde în el un bun luptător".....

Cît de apreciată este și astăzi, la peste 90 de ani de la dispariția sa, personalitatea lui Iuliu Popper în Argentina, demonstrează și publicarea în anul 1974 de către Editura argentiniană „Plus Ultra" a unei cărți voluminoase, de 448 de pagini, scrisă de Boleslao Lewin, cu titlul „Quien fue el conquistador patagonico Julio Popper" care trasează foarte amănunțit și veridic personalitatea lui Iuliu Popper și munca deosebită de explorare, opera civilizatoare înfăptuită de el în Țara de Foc.

Comemorarea filatelică a inginerului Iuliu Popper în România este variată și multiplă:

— la 6 iunie 1968, un plic ilustrat cu chipul său și o ștampilă poștală specială, machetate de regretatul Ion Dumitrana au comemorat 75 de ani de la moartea sa;

— în 1981 a fost emis la Buzău un plic policrom și s-a folosit o ștampilă specială comemorativă, la aniversarea a 90 de ani de la înființarea poștei locale în Țara de Foc, de către I. Popper;

— în anul 1982, la Călărași și la Bocșa au fost emise plicuri comemorative și s-au utilizat ștampile poștale speciale dedicate celei de a 125-a aniversări a nașterii lui Iuliu Popper.

Piesele filatelice aniversînd centenarul expediției inginerului Iuliu Popper în Țara de Foc (un plic special și o ștampilă comemorativă) sînt cele mai recente; ele au fost emise la 5 aprilie 1986 la Ploiești cu prilejul celei de a VI-a Bienale de filatelie polară.

Cu aceste piese nu se încheie însă comemorarea centenarului acestei prime expediții în Țara de Foc. Gruparea tematică de filatelie polară A.F.R. a serbat în cadrul său anul 1986 drept „An Iuliu Popper", în amintirea expediției pe care a condus-o în perioada septembrie-decembrie 1886. În cadrul manifestărilor — care au fost inaugurate prin articolul scriitorului I. M. Ștefan „Premieră geografică" publicat în revista FLACĂRA din 31 ianuarie 1986 — se pot enumera:

— comunicarea „Defăimarea și adevărul despre inginerul Iuliu Popper", prezentată la Simpozionul tematic de filatelie polară de la Ploiești, la 6 aprilie 1986;

— emiterea plicului și a ștampilei, amintite mai sus, la a VI-a Bienală de filatelie polară;

— emiterea, în cadrul seriei de mărci poștale „Cercetători români în zonele polare" din vara acestui an, a unei valori care îi este dedicată lui I. Popper;

— traducerea de către unul din membrii Grupării tematice de filatelie polară A.F.R. a cuvîntărilor ținute de Iuliu Popper la Institutul Geografic al Argentinei în anii 1887 și 1891, și publicarea textelor integrale ale acestora în limba română în „Colecția de literatură filatelică polară";

— organizarea la Alexandria, în luna septembrie 1986 a unei „mese rotunde" dedicată lui Iuliu Popper;

— publicarea primului buletin bibliografic de către Biblioteca Grupării tematice de filatelie polară A.F.R. intitulat „Iuliu Popper — Țara de Foc", cuprinzînd 163 de titluri de lucrări apărute în țară și în străinătate.

Pentru a cinsti marile personalități românești care au adus o contribuție efectivă și însemnată la cunoașterea ținuturilor polare, Gruparea tematică de filatelie polară A.F.R. va dedica și anii următori cîte uneia dintre ele, serbînd:

— în anul 1987 — „Anul Constantin Dumbravă", la 60 de ani de la „Prima expediție românească în Groenlanda" pe care a organizat-o și a condus-o (1927—1928);

— în anul 1988 — „Anul Bazil G. Assan", la a 70-a aniversare a morții primului explorator român al insulelor Spitzbergen (decedat la 16 iunie 1918);

— în anul 1989 — „Anul Emil Racoviță", la 90 de ani de la înapoierea cu succes a expediției „Belgica" și a sa din Antarctica (1897—1899).

Alți „ani", alte comemorări de exploratori, cercetători sau călători polari români se vor adăuga acestui program, pentru valorificarea și cinstirea moștenirii culturale și științifice a înaintașilor noștri și pe acest plan cu totul deosebit — cel al contribuțiilor românești la cunoașterea ținuturilor polare.

ELSA ȘI RENATE WEINHARA

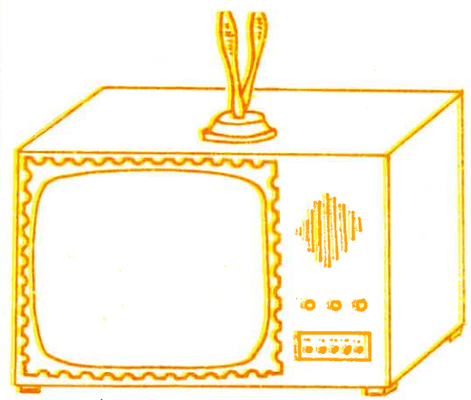

Cel mai bun prieten

Nimic nu-i lipsește cîinelui pentru a merita un asemenea atribut: devoțiune, inteligență, generozitate, sensibilitate, fidelitate. Lipsit total de perfidie și ipocrizie, acest animal binecunoscut pentru curajul său merită din plin prietenia pe care i-o purtăm, ca și locul pe care — de-a lungul timpului — i l-au consacrat numeroase opere artistice sau literare. Omul a știu să-i cultive abil aptitudinile, în folosul său, încă din timpuri imemoriale, după caz și rasă, pentru vînătoare, paza turmelor sau caselor, trasul săniile, salvarea celor rătăciți sau înzăpeziți, pentru dresură și exhibiții publice de divertisment.

Astăzi, ca urmare a unei severe selecții, găsim în întreaga lume rase ale căror reprezentanți au un pedigri comparabil cu un veritabil certificat de noblețe. Aceste rase sînt de cea mai diversă proveniență. Ciobănescu românesc, mai puțin cunoscut, dar foarte valoros, figurează — grație calităților sale — printre cele mai apreciate rase.

Mihail (cîine de circ), **Rin-tin-tin, Colț alb** au devenit personaje de roman și de film dobîndind celebritate. Dar speța lor cuprinde milioane de alți cîini „necunoscuți" fapt care nu-i împiedică să ne uimească prin talentele lor extraordinare. Grupul cîinilor de vînătoare, care grație mirosului lor infailibil, descoperă locul unde la 40-50 cm sub sol zace o trufă, cei care descoperă drogurile în ascunzișurile cele mai secrete, cei ce păzesc turmele în peregrinarea lor împotriva sălbăticiunilor, cei din salon, cu coafuri elegante și aptitudini igienice rafinate și atîția alții sînt veritabile personaje.

Prieten discret, care știe să ne ghicească gîndurile, așa a rămas, de multă vreme, acest animal inteligent căruia parcă nu-i lipsește decît graiul. Nu este, așadar de mirare că și emisiuni filatelice din multe țări au fost consacrate chipului său, virtuților sale.

VIOREL ORĂDEANU

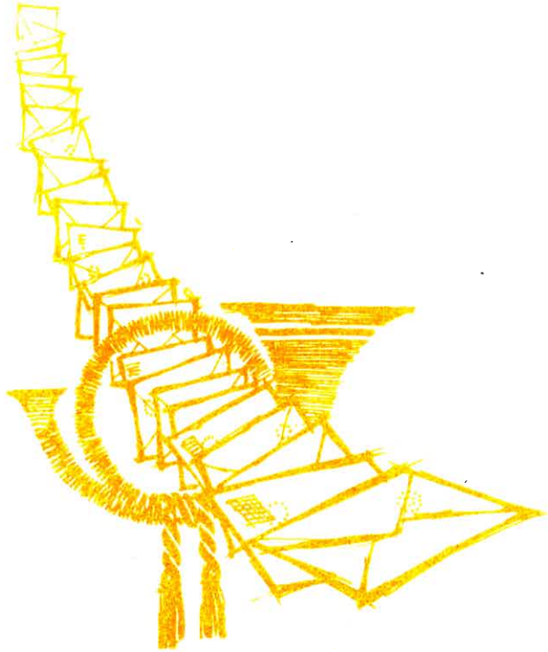

ÎNTREGURI POȘTALE PENTRU FELICITĂRI

I. — CĂRȚI POȘTALE

Primele efecte poștale pentru acest gen de corespondență, au fost realizate cu ocazia întîmpinării anului nou „1900". Cu această ocazie au fost emise două cărți poștale — format 130 x 91 mm. — avînd aceeași ilustrație multicoloră: „Un colindător cu stea", în fața unui ansamblu de locuințe în peisaj de iarnă", cu texte de felicitare pe mijlocul ilustrației. Aceste cărți poștale au fost realizate la „STAB. GRAFIC I.V. SOCECU, BUCUREȘCI". Se găsesc exemplare pe care nu s-a imprimat denumirea Stabilimentului Grafic I.V. Socecu.

1899. Marcă fixă din emisiunea „SPIC DE GRÎU"

1. — 5 BANI, verde, „LA MULȚI ANI 1900"

2. — 5 BANI, verde, „FELICITĂRI"

La această emisiune unele cataloage au transcris greșit inscripționarea textului românesc, cum de exemplu s-a imprimat:

a) La multa ani 1900 (în Cataloagele MICHEL și CRODEL);

b) Felicitări (în Catalogul HIGGIN GAGE).

Pînă în prezent nu am întîlcit astfel de inscripționări.

După proclamarea Republicii, Poșta română, a reluat emiterea foarte diversificată a acestui gen de efecte poștale, spre a fi folosite cu ocazia sărbătorilor de iarnă, sau cu ocazia marcării unor date festive: 1 martie, 8 martie, 1 mai, 23 august, 7 noiembrie...

Ca marcă fixă pe cele mai multe din emisiuni s-a imprimat „STEMA REPUBLICII". Tipurile acestui model de marcă fixă, sînt clasificate în materialul publicat în Revista „Filatelia" Nr. 8 — 10/1976.

Pentru marca fixă figurativă se va

trece clasificarea din materialul publicat în „Îndrumarul filatelic" ediţiile 1978 şi 1980.

EMISIUNI ALE ANULUI 1954

Marca fixă „Stema republicii", Tip. 3, cu următorul text în ilustraţie: „Vă felicităm cu ocazia zilei de 23 august, ziua eliberării patriei noastre". Formatul cărţii poştale, 148 x 95 mm.

3. — 38 BANI (1 leu) albastru.

Idem, cu textul „La mulţi ani".

Ilustraţia redă case în peisaj de iarnă, steagul R.P.R. şi cuvîntul PACE pe steagul P.C.R. Formatul c.p. 145 x 96 mm.

4. — 38 BANI (1 leu) albastru.

Idem. cu text: La mulţi ani. Ilustraţia redă Casa Scînteii, o ramură de brad, stea. Formatul c.p. 142 x 95 mm.

5. — 38 BANI (1 leu) albastru.

Idem. cu text: „Felicitări cu ocazia zilei de 7 noiembrie." Ilustraţia redă marca poştală adezivă (CMPR 1560). F. 145 x 95 mm.

6. — 38 BANI (85 bani) maro-roşcat.

EMISIUNE A ANULUI 1956.

Marca fixă „Stema republicii", Tip. 4, cu textul „La mulţi ani". Ilustraţia redă Casa Scînteii, o ramură de brad, stea. F. 146 x 94 mm.

7. — 40 BANI (1 leu) albastru.

II. — CĂRŢI POŞTALE FELICITARE.

1957. Marca fixă „Ghiocel şi ciubotica cucului" (CMPR 1662).

Titlu: CARTE POŞTALĂ ILUSTRATĂ (PENTRU FELICITĂRI)

RECOMANDAT Fig. 3

Carton subţire cretat, Formatul 294 x 99 mm., pliat în două, cu textul: Vă urăm noi succese în muncă....., urări dedicate realizărilor obţinute în întîmpinarea zilei de 1 mai 1957.

1. — 1,10 LEI (1,75 lei) albastru.

EMISIUNI ALE ANULUI 1966.

Marca fixă „Stema republicii", tip. X cu ilustraţii bicolore în peisaj montan şi textul: „La mulţi ani!" (auriu).

I.P.F.T., c-da 1228 — B.T.XI.1966 — 100.000 ex. N.I.17 — Cod 212 — 219 66.

2. — 40 BANI (1,25 lei) ultramarin. Cod

212 (Vilă în peisaj montan de iarnă);

213 (Statui diferite pe soclu de piatră);

214 (Turist în peisaj montan);

215 (Două cabane în peisaj de iarnă);

216 (Cabane şi brazi în peisaj montan);

217 (Brazi, arboret, în peisaj de iarnă);

218 (Doi schiori urcînd în peisaj montan);

219 (Cinci schiori urcînd în peisaj montan).

Marca fixă „Stema" Tip X". Ilustraţii multicolore şi textul; „La mulţi ani!" (verde). I.P.F.T. c-da 1277 — B.T.XI.1966 — 625.000 ex. N.I.17 — Cod 227-234 66. Cod 228 şi 232 500.000 ex.

3. — 40 BANI (1,25 lei) trandafiriu. Cod

227 (Moş Gerilă.....);

228 (Copii cu săniuţe, copaci.....);

229 (Veveriţă în peisaj montan de iarnă);

230 (Om de zăpadă, copii jucîndu-se cu bulgări de zăpadă);

231 (Copii urînd cu buhaiul şi clopoţel);

232 (Filă de calendar, 1 ianuarie, brad împodobit şi grupuri de dansatori);

233(Scenă cu ursul avînd coada prinsă în lacul îngheţat şi vulpea ascunsă după copaci);

234 (Copii cu sania prin faţa unor case).

Marca fixă „Stema Tip. X" Ilustraţii policrome pe carton cretat. Texte „FERICIRE" şi „LA MULŢI ANI!" (auriu). I.P.F.T., c-da 1226 — B.T.XI.1966 — 13.000 ex. N.I.17 — Cod....

4. - 40 BANI (1,90 lei) vernil. Cod

307 (patru schiori urcînd în peisaj montan);

308 (Un schior şi un grup de 6 turişti).

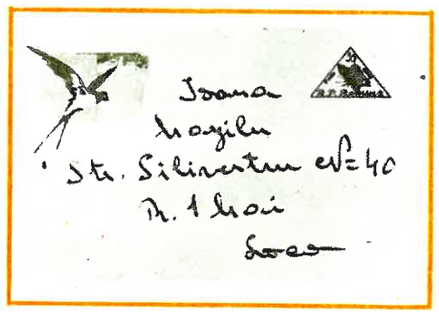

EMISIUNI ALE ANULUI 1967.

Marca fixă „Stema" Tip. X Ilustraţii bicolore; desenele de culoare neagră executate din peniţă. Text: „FERICIRE" I.P.F.T. cd. 3013 — B.T.III.1967. — 120.000 ex. N.I.142 — Cod 76-83 67. C.P. de format 143 x 93 mm., cu tematică de primăvară.

5. — 40 BANI (1,25 lei) cenuşiu. Cod

76 (Iepure înhămat la un căruţ condus de pui, ou, fluture, floare);

77 (Pui ieşind din ou, pisic, fluture, floare);

78(Miel, pom);

79 (Lăcrămioare, iepuraş);

80 (Trei berze pe cuib);

Cod 81 (Pasăre hrănind puişorii din cuib);

82 (Doi pui ieşind dintr-un ou, flori);

83 (Pui, pui ieşind din ou, flori).

Marca fixă „Stema" Tip X Ilustraţii multicolore cu subiecte de primăvară. Text: „FELICITĂRI." I.P.F.T. Cd. 3014 — B.T.III.1967 — 300.000 ex. — N.I.142 — Cod 84-87 67. Format 145 x 95 mm.

6. — 40 BANI (1,25 lei) cenuşiu. Cod

84 (Puişor de raţă pictînd);

85 (Copil şi pisic în coş, flori de primăvară);

86 (Puişor în faţa unei căsuţe, ciuperci);

87 (Răţuşcă în maşină, coş cu ouă colorate, ciuperci).

Marca fixă „Stema" Tip. X Ilustraţii multicolore. Text: „FERICIRE". I.P.F.T. cd. 3015 — B.T.III.1967 — 300.000 ex. — N.I.142 — Cod 88-91. Tematică de primăvară. Format 148 x 94 mm.

7. — 40 BANI (1,25 lei) cenuşiu. Cod

88 (Ploscă şi flori diferite);

89 (Puişor pictînd un ou);

90 (Iepure pictor şi un ou);

91 (Fetiţă, căţel, pisică, flori).

Marca „FULGI DE ZĂPADĂ". Inscripţie: „FELICITARE" şi „LA MULŢI ANI", sub ilustraţii, în părţi sau pe mijloc (auriu). I.P.F.T. C-da 3047 Cod... tematică: sărbătorile de iarnă. Format 149 x 96 mm. (CPF 56).

8. — 40 BANI (1,90 lei) ultramarin (nuanţe).

Cod

343 (Moș Gerilă cu copii în fața pomului de iarnă încărcat cu daruri);

351 (Păpuși așezate în fața pomului de iarnă);

352 (4 păpuși în fața unei case, brad);

353 (Diferite păpuși);

355 (Două păpuși în fața unei case, peisaj alb);

356 (Moș Gerilă cu copii în fața unui pom de iarnă încărcat cu daruri);

357 (Păpuși așezate pe o masă);

358 (O pereche de dansatori);

Emisiunea se repetă, la care nu s-a mai imprimat I.P.F.T.

9. — 40 BANI (1,90 lei) ultramarin (nuanțe).

Numerele de cod, aceleași de la poz. 8.

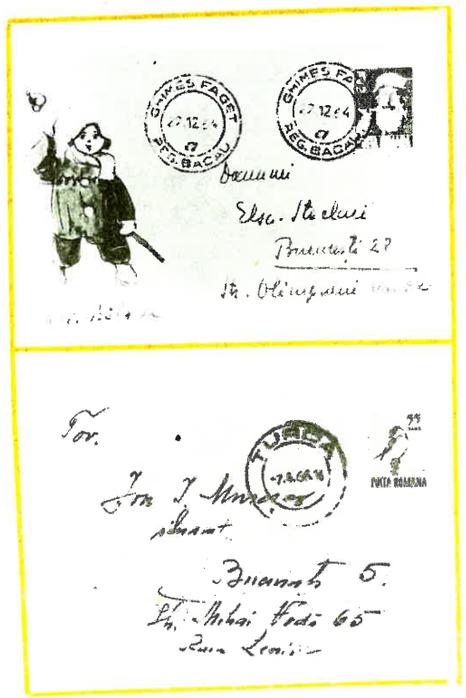

Marcă fixă „FULGI DE ZĂPADĂ" C.I.P., fără număr de comandă dar pe lîngă numerele de cod de la poziția 8 și 9, apar și altele noi.

10. — 40 BANI (1,90 lei) albastru pînă la ultramarin (nuanțe)

Cod

344 (Moș Gerilă în poziție schimbată față de Cod 343);

345 (Pom de iarnă și daruri în fața sa);

346 (Copii urînd la scara unei case);

347 (Urători cu plugul în fața unei case, gazdele primind urările din pridvor);

348 (Patru scene cu păpuși);

349 (Patru scene din care două de la Cod 345 și 346, copii sorcovind....);

350 (Căpriță, cinci dansatori și gospodari în pridvorul casei primind urările).

Varietate:

10 A, Cod 348 67, cu ilustrația de la Cod 345 67.

Marcă fixă „FULGI DE ZĂPADĂ". Ilustrații multicolore cu text: „FELICITARE" și „La mulți ani". I.P.F.T., c-da 3061 Cod.... Format 148 x 104 mm.

11. — 40 BANI (1,25 lei) ultramarin (nuanțe)

Cod

399 (Iepure sub un pom);

418 (Moș Gerilă într-o sanie trasă de un ren);

419 (Pendulă fixată la ora 24, artificii).

Marcă fixă „FULGI DE ZĂPADĂ." Ilustrații multicolore; inscripții: „FELICITARE" și „La mulți ani" c-da 3060 Cod.... Format 149 x 106 mm.

12. — 40 BANI (1,25 lei) ultramarin (trei nuanțe).

Cod

400 (Ciută, brad, pom în peisaj de iarnă);

401 (Felinar aprins, case, pomi în peisaj alb);

413 (Cocoș pe un ceas pictînd „La mulți ani");

414 (Pisică cu tolba plină de daruri patinînd, într-un peisaj cu fulgi de nea);

415 (Sanie încărcată cu flori, lumînare, fulgi de nea);

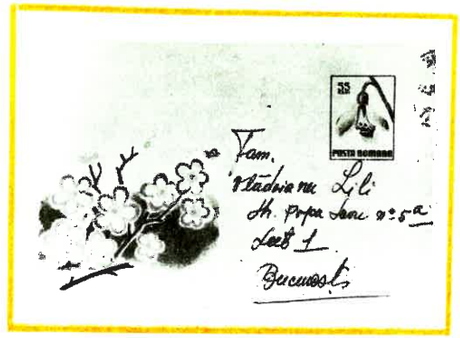

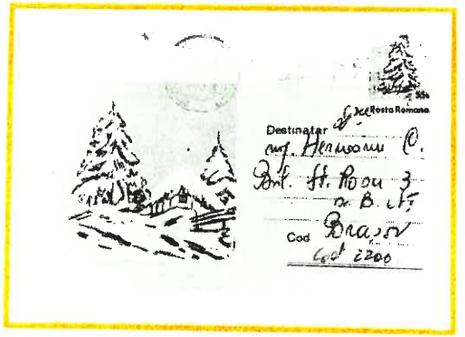

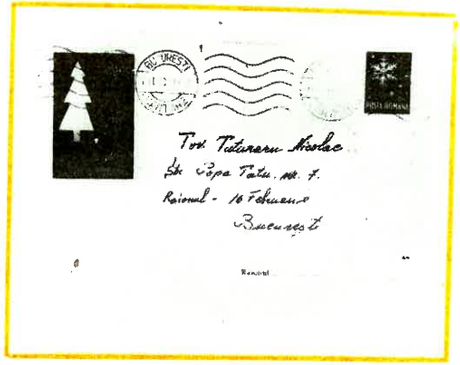

416 (Lumînare aprinsă, clopoțel, ramură de brad, filă de calendar cu 1 ianuarie);

417 (Clopoțel, ramuri de brad, globulețe, fulgi de zăpadă);

420 (Ansamblu de blocuri cu Moș Gerilă în fața lor și scene din orășelul copiilor).

DUMITRU BIALA

Răspunsuri la întrebările test

1) Marca omisă este:

a) Marca de 25 bani Asistența socială cu filigran linii ondulate 1921 — („Michel" — „Ajutor Ausgabe" nr. 11).

2) Răspunsul clasic ar fi „O marcă recto-verso refolosită. Fig. nr. 1 prezintă o altă posibilitate. Marca, probabil nelipită complet, s-a îndoit și astfel ștampila apare aplicată (parțial) atît pe recto cît și pe verso.

3) Răspunsul ar trebui să fie categoric negativ. S-ar putea totuși să avem unele reținere căci în fig. 2 marca (CMPR nr.2059) are formatul „dreptunghiular cu excrescență", datorită unei defecțiuni de tipar.

4) Dv. fiind avizați din „Testul" publicat în Almanahul Filatelic 1986, presupuneți că în fond este vorba de o curiozitate care poate aduce cu acest dicton.

Într-adevăr pe marca 1,60 lei din seria „Campionatele Europene de tir 1965" (CMPR 2505) ca urmare a unei deplasări a culorii verzi se pare că trăgătorul... va rămîne fără tricou. Fig. nr. 3.

5) În mod normal asemenea mărci nu există. Totuși... ca urmare a unor danteluri deplasate rîndul de sus a unor coli la valoarea de 55 bani din seria „Uzuale 1974" există exemplare pe care nu apare inscripția POȘTA ROMÂNĂ așa cum se vede în fig. nr. 4.

6) Priviți fig. nr. 5, în special marginea de coală din dreapta și veți avea imediat răspunsul. În fond nu este vorba decît de rebuturi, maculaturi de fabrică.

Fig. 1

Fig. 2

7) Nu știm dacă tabloul a suferit o asemenea răsturnare. Ceea ce știm este că o coală cel puțin din această marcă a apărut cu numeroase pete albe pe ea, așa cum se vede în fig. nr. 6 și că în limbajul filatelic varietatea este denumită „Tabloul defect".

La cererea unor cititori prezentăm, pe verso, triplul sursaj de pe verso-ul blocului de patru de 10 bani tipogravate cu supratipar TAXA DE PLATĂ, despre care s-a vorbit în testul de anul trecut.

Fig. 5

Fig. 3

Fig. 4

Fig. 6

AF/1987

puncte de vedere

Timbre de asistență

Tuberculoza este o boală infecto-contagioasă, (din grupa așa numitelor infecții specifice) datorată infectării cu un bacil gram negativ (mycobacterium tuberculosis) acido-alcoolo-rezistent (din clasa micobacteriilor).

Denumirea sa vine de la limfadenita tuberculoasă (strofulus) popular — tuberculii.

Această boală era cunoscută încă din antichitate sub denumirea de ftizie (referire la emacierea dată de boală).

A evoluat în decursul istoriei în focare endemice.

Industrializarea și urbanizarea accentuată din secolul XIX și de la începutul secolului XX au mărit relativ brusc populația orașelor. Condițiile de viață și de muncă insalubre, lipsa de igienă, subalimentația, surmenajul, aloolismul, tabagismul, precum și fondul imunitar anergic al celor veniți de la sate au făcut însă ca tuberculoza să ia proporții epidemice.

Tuberculoza secera în principal tineretul și a luat proporții sociale îngrijorătoare.

Printre numeroasele victime ale tuberculozei se numără și unele personalități politice (N. Bălcescu), artistice (Panait Istrati, N. Leonard) ș.a.

Diagnosticul de tuberculoză era în acea vreme ceea ce este astăzi diagnosticul de cancer: de cele mai multe ori însemna o condamnare la moarte.

Descoperirea agentului patogen de către R. Koch (în 1882) a dovedit natura microbiană a bolii.

Profilaxia prin vaccinarea BGG a fost o primă victorie (în 1927).

Speranțele într-o terapie eficientă erau însă încă departe. (Abia după cel de-al doilea război mondial s-a realizat acest deziderat odată cu descoperirea antibioticelor — Streptomicina și, mai recent Rifampicina; și a tuberculostaticelor — PAS, HIN, etc.).

A devenit totuși evident că trebuiau eforturi mari și pe multiple planuri pentru a stăvili această boală și pentru a ajuta această pe nedrept năpăstuită „categorie socială" — tuberculoșii. A apărut necesitatea alcătuirii unui fond special (un nobil semn de solidaritate cu acești suferinzi)atît pentru ajutorarea tuberculoșilor, pentru crearea unor condiții adecvate de tratament, cît și pentru studiul și cercetarea acestei boli.

Pe lîngă alte mijloace (subscripții, donații, ajutoare particulare și de stat) s-a formulat și idea strîngerii de fonduri prin timbre. Astfel au apărut timbrele pentru taxele suplimentare de contribuție la fondul de asistență a tuberculoșilor (în esență, o colectă publică).

Din cele cercetate personal pînă acum se pare că noi **am avea o prioritate cel puțin europeană** în această inițiativă.

România a emis astfel timbre încă din 1913, Belgia din 1925, Olanda din 1934, Spania și Luxemburg din 1940, Grecia din 1944, Franța și Monaco din 1945, Finlanda din 1946, Austria din 1948. De menționat că Belgia și Finlanda au emis de la datele respective regulat, aproape anual, cîte o emisiune dedicată luptei împotriva tuberculozei.

În general (dar nu și obligatoriu) emisiunile de asistență a tuberculoșilor sau de luptă contra tuberculozei poartă drept semn distinctiv o cruce lotringiană.

La noi au fost tipărite următoarele emisiuni:

— „Asistența tuberculoșilor din România" — precursori facultativi — cu efigia din profil — cu crucea dublă, dar și cu goarna poștală. (Se pare că sînt două — 5 b. verde și 5 b. portocaliu; rămîn de stabilit mai corect datele de emitere, după ștampilele exemplarelor trecute prin poștă.

— „Dați pentru tuberculoșii din România"

— **Prima emisiune** — format mic — cu bust din profil.

Seria I-a, 1927, tip mic (sau A) — cu dimensiunile 18,5 24—24,5 mm, 1 L. negru, 2 L. verde, 5 L. oranj, 20 L. albastru.

Seria II-a, 1930, tip mare (sau B) — dimensiuni 19—19,5 25 mm 22 L. verde și 5 L. portocaliu.

Seria III-a, 1931, tip mare (sau B), culoare schimbată, dimensiuni 19—19,5 25 mm, 2 L. roz.

— **A doua emisiune,** format mare, cu bustul din față și cu o roată înaripată (însemnul CFR) plasală sus.

1930—1932

5 L. mov, 10 L. albastru, 20 L. verde-gălbui, 30 L. verde, 100 negru oliv.

Valorile mari sugerează emiterea cu intenție de folosire ca supratxă în circuitul fiscal.

Mai există o emisiune mixtă (format mare și mic) cu supratipar. Nu știm încă dacă este autentică și se referă la perioada unei schimbări monetare **(dar aceasta a fost după 1940,** cînd aceste timbre fuseseră demult retrase), sau dacă este — mai probabil — o contrafacere în scopuri speculative.

200 2 L. verde, 500 2 L. verde — format mic

1000 10 L. albastru — format mare

— **„Sanatoriul PTT pentru tuberculoși"** emisă la 1 noiembrie 1932. A fost o emisiune poștală propriu-zisă cu supratxă obligatorie pentru fondul sanatoriilor PTT pentru tuberculoși și a avut trei valori (4—1 L. verde, 6—1 L. brun, 10—1 L. albastru).

Analiza acestor emisiuni ne permite o serie de constatări:

— Prima emisiune nu putea fi decît facultativă, pentru că interfera cu alte emisiuni facultative (timbrul de ajutor pentru mobilizați, timbrul de ajutor pentru ardeleni) sau obligatorii (timbrele de ajutor).

Goarna poștală din desenul mărcilor o specifica simbolică și ne atenționează asupra relației cu poșta.

— A doua emisiune (ca și a treia) interfera inițial cu timbrele de asistență socială obligatorii (și de aceea nu putea fi decît tot facultativă) iar apoi, cu timbrele pentru fondul aviației.

În această optică, timbrele pentru asistență socială trebuie privite ca o taxă obligatorie pentru trimiterile poștale interne (1919—1928), iar cele de asistența tuberculoșilor ca o supratxă neobligatorie în perioada 1927—1930; iar cele ale fondului aviației și pentru cultură ca o supratxă obligatorie pentru perioada 1931—1940.

În concluzie, timbrele pentru asistența tuberculoșilor nu sînt taxe fiscale (așa cum greșit le cataloghează unii); ele sînt suplimentare la fondul respectiv și intră în cadrul timbrelor de asistență medicală (alături de timbrele pentru fondul canceroșilor).

Faptul că cele mai multe dintre ele au circulat poștal (chiar dacă numai facultativ, — prima emisiune în 1913, a doua emisiune în 1927, 1930 și 1932, precum și seria poștală cu supratxă 1932), demonstrează clar și indubitabil apartenența filatelică a acestei categorii de timbre.

Fiind facultative, exemplarele circulate pe întreguri poștale sînt exemplare anulate manual sau cu ștampile particulare, nu au caracter filatelic-poștal și trebuie apreciate ca atare.

TRAIAN ATAMAN

Înțelepciune din înțelepciunea celor înțelepți

Suferințele noastre își pun pecetea pe bucuriile noastre, dar nu și invers. De aici subtonul de melancolie al întregii noastre vieți.

L. Blaga.

Sărac e cel ce se simte sărac, căruia îi trebuie neapărat mai mult decît are.

M. Eminescu.

Nu există nici o ființă umană atît de solid fortificată încît să nu găsești un loc de pătrundere spre ea, dacă ești destul de inteligent și iscusit. Trebuie să îndrăznești totul, ca să cîștigi totul.

H. Balzac.

Cine nu știe să tacă, acela n-a învățat nici să vorbească. La omul necinstit, ca și cîinele tăcut, nu vocea e de temut, ci tăcerea.

Aristotel.

E în zadar să vorbești celui ce nu vrea să te asculte.

M. Eminescu.

Supraveghează-ți cuvintele... ca să-i dai drumul unui cuvînt e întotdeauna vreme; să-l iei îndărăt, niciodată.

B.M. Gracian.

Gîndul nu se coboară acolo unde aude prea multă vorbă. Tăcerea are glasul ei de înțelepciune; ascult-o.

N. Iorga

Hergheliile Poștei Valahe la 1850

Un „Almanah al statului pe anul 1850", tipărit la București de pitarul Zaharia Karkaleki, „cu slobozenia înaltei stăpîniri", numără 178 pagini dintre care 13 privesc nemijlocit activitatea poștală. De la pagina 154 la pagina 164 sunt inventariate toate căile de poștă, menționîndu-se stațiile și dotarea cu cai a fiecăreia dintre acestea.

Reproducem acest inventar, cu speranța că lectorul avizat va percepe astfel, astăzi, nivelul civilizației românești de acum 137 de ani.

I. Ruta: București — Brăila — 9 stații de poștă; — Galați: 11.

1. Stația București	40 cai
2. Stația Șindrilița	60 cai
3. Stația Movilița	60 cai
4. Stația Urziceni	60 cai
5. Stația Meteleu	36 cai
6. Stația Țuguiatu	36 cai
7. Stația Făurei	36 cai
8. Stația Ianca	36 cai
9. Stația Muftiu	36 cai
10. Stația Brăila	48 cai
11. Stația Budeni	24 cai
12. Stația Galați	40 cai

II. Ruta București — Buzău: 6 stații de poștă, — Rîmnicu Sărat: 8; — Focșani: 10.

1. Stația Șindrilița	60 cai
2. Stația Movilița	60 cai
3. Stația Urziceni	60 cai
4. Stația Mărgineanu	48 cai
5. Stația Călmățui	48 cai
6. Stația Buzău	48 cai
7. Stația Cîlnău	40 cai
8. Stația Rîmnicu Sărat	40 cai
9. Stația Cucu	40 cai
10. Stația Focșani	40 cai

III. Ruta: Focșani — Brăila: 4 stații de poștă;

1. Stația Hînguleşti	60 cai
2. Stația Măcineni	16 cai
3. Stația Cotu-lung	16 cai
4. Stația Brăila	48 cai

IV. Ruta: Buzău — Brăila: 5 stații de poștă.

1. Stația Țuguiatu	36 cai
2. Stația Făurei	36 cai
3. Stația Ianca	36 cai
4. Stația Muftiu	36 cai
5. Stația Brăila	48 cai

V. Ruta: Buzău — Ploiești: 3 stații de poștă

1. Stația Clondiru	16 cai
2. Stația Ipotești	16 cai
3. Stația Ploiești	40 cai

VI. Ruta: Brăila — pe malul Dunării la Călărași: 8 stații de poștă.

1. Stația Frumușica	16 cai
2. Stația Rama	16 cai
3. Stația Berteşti	16 cai
4. Stația Chirana	16 cai
5. Stația Făcăeni	16
6. Stația Dudești	16
7. Stația Socariciu	16
8. Stația Călărași	24

VII. Ruta: București — Ploiești: 3 stații de poștă: — Cîmpina: 5, — Vama Bușului: 9 și la Brașov — 10.

1. Stația București	28 cai
2. Stația Pociovalișlea	40 cai
3. Stația Podu-Văleni	40 cai
4. Stația Ploiești	40 cai
5. Stația Două Cîrciumi	16 cai
6. Stația Cîmpina	16 cai
7. Stația Comarnic	16 cai
8. Stația Sinaia	16 cai
9. Stația Predeal	16 cai
10. Stația Timiș	—
11. Stația Brașov	—

VIII. Ruta: Ploiești — Buzău: 3 stații de Poștă.

1. Stația Ipotești	16 cai
2. Stația Clondiru	16 cai
3. Stația Buzeu	48 cai

IX. Ruta: Ploiești — Tîrgoviște: 3 stații de poștă.

1. Stația Cornești	16 cai
2. Stația Băleni	24 cai
3. Stația Tîrgoviște	24 cai

X. Ruta: București — Tîrgoviște: 4 stații de poștă.

1. Stația București	16 cai
2. Stația Flămînzeni	24 cai
3. Stația Vizulești	24 cai
4. Stația Băleni	24 cai
5. Stația Tîrgoviște	24 cai

XI. Ruta: Tîrgoviște — Pitești: 3 stații de poștă; Cîmpulung: 5.

1. Stația Găești	36 cai
2. Stația Cîrcinov	36 cai
3. Stația Pitești	48 cai
4. Stația Livezeni	20 cai
5. Stația Cîmpulung	20 cai

XII. Ruta: București — Pitești: 6 stații de poștă; — Rîmnicu Vîlcea: 10; — Cîineni: 13; — Turnu Roșu: 14.

1. Stația Samurcășești	36 cai
2. Stația Florești	36 cai
3. Stația Mărunțișu	36 cai
4. Stația Găești	36 cai
5. Stația Cîrcinov	36 cai
6. Stația Pitești	48 cai
7. Stația Bascov	36 cai
8. Stația Topolog	36 cai
9. Stația Cocoru	36 cai
10. Stația Rîmnicu	48 cai
11. Stația Cozia	16 cai
12. Stația Călinești	16 cai
13. Stația Cîineni	28 cai
14. Stația Turnu Roșu	—

XIII. Ruta: Pitești — Rîmnicu Vîlcea: 4 stații de poștă

1. Stația Bascov	36 cai
2. Stația Topolog	36 cai
3. Stația Cocoru	36 cai
4. Stația Rîmnicu	48 cai

XIV. Ruta: Pitești — Cîmpulung: 3 stații de poștă

1. Stația Livezeni	20 cai
2. Stația Cîmpulung	20 cai

XV. Ruta: Pitești — Tecuci la Turnu din Teleorman Măgurele: 7 stații de poștă.

1. Stația Costești	16 cai
2. Stația Urluieni	16 cai
3. Stația Tecuci	40 cai
4. Stația Ciolănești	48 cai
5. Stația Rușii de Vede	20 cai
6. Stația Salcia	20 cai
7. Stația Turnu	20 cai

XVI. Ruta: Pitești — Slatina: 6 stații de poștă

1. Stația Costești	16 cai
2. Stația Urluieni	16 cai
3. Stația Tecuci	40 cai
4. Stația Șerbănești	40 cai
5. Stația Greci	40 cai
6. Stația Slatina	44 cai

XVII. Ruta: Rîmnicu Vîlcea — Slatina: 4 stații de poștă; — Craiova: 7.

1. Stația Slăvitești	16 cai
2. Stația Zavedeni	16 cai
3. Stația Colibași	16 cai
4. Stația Slatina	44 cai
5. Stația Mirila	40 cai
6. Stația Tezlui	40 cai
7. Stația Kraiova	72 cai

XVIII. Din Rîmnicu Vîlcea la Tîrgu Jiu — 5 stații de poștă.

1. Mănăstirea dintr-un lemn	16 cai
2. Stația Horezu	16 cai

3. Stația Polovraci 16 cai
4. Stația Benţeşti 16 cai
5. Stația Tîrgu Jiu 16 cai

XIX. Ruta: Bucureşti — Slatina: 9 staţii de poştă; — Craiova: 12.

1. Stația Bucureşti 32 cai
2. Stația Prisiceni 48 cai
3. Stația Vadu-lat 48 cai
4. Stația Baciu 48 cai
5. Stația Talpa 48 cai
6. Stația Ciolăneşti 48 cai
7. Stația Tecuci 40 cai
8. Stația Şerbăneşti 40 cai
9. Stația Greci 40 cai
10. Stația Slatina 44 cai
11. Stația Mirila 40 cai
12. Stația Tezlui 40 cai
13. Stația Craiova 72 cai

XX. Din Bucureşti la Turnu din Teleorman— 8 staţii de poştă, la Islaz — 9.

1. Stația Prisiceni 48 cai
2. Stația Vadu-lat 48 cai
3. Stația Baciu 48 cai
4. Stația Talpa 48 cai
5. Stația Ciolăneşti 48 cai
6. Stația Ruşi de Vede 20 cai
7. Stația Salcia 20 cai
8. Stația Turnu 20 cai
9. Stația Izlaz 16 cai

XXI. Ruta: Bucureşti — Caracal: 10 staţii de poştă.

1. Stația Prisiceni 48 cai
2. Stația Vadu-lat 48 cai
3. Stația Baciu 48 cai
4. Stația Talpa 48 cai
5. Stația Ciolăneşti 48 cai
6. Stația Tecuci 40 cai
7. Stația Şerbăneşti 40 cai
8. Stația Greci 40 cai
9. Stația Ipoteşti 16 cai
10. Stația Caracal 20 cai

XXII. Ruta: Slatina — Caracal: 2 staţii de poştă: Turnu din Teleorman: 5.

1. Stația Ipoteşti 16 cai
2. Stația Caracal 20 cai
3. Stația Preajba 16 cai
4. Stația Tufa 16 cai
5. Stația Turnu 20 cai

XXIII. Ruta: Craiova — Cerneţ: 6 staţii de poştă; — Vîrciorova: 7; Ruşova: 8.

1. Stația Almăţelu 36 cai
2. Stația Ţânţăreni 36 cai
3. Stația Stăngăcioasa 28 cai
4. Stația Izvorani 28 cai
5. Stația Contu Gutu 28 cai
6. Stația Turnu Severin (Cerneţ) 28 cai
7. Stația Vîrcirova 20 cai
8. Stația Rusova (Orşova) —

XXIV. Ruta: Craiova — Tîrgu Jiu: 5 staţii de poştă.

1. Stația Almăţelu 36 cai
2. Stația Ţânţăreni 36 cai
3. Stația Sărdăneşti 16 cai
4. Stația Rovinari 16 cai
5. Stația Tîrgu-Jiu 20 cai

XXV Ruta: Tîrgu-Jiu — Cerneţ (sau Severin): 4 staţii de poştă.

1. Stația Peştişani 16 cai
2. Stația Ciovărnăşani 16 cai
3. Stația Glogova 16 cai
4. Stația Cerneşti sau Severin 28 cai

XXVI. Ruta: Craiova — Calafat: 5 staţii de poştă, — Turnu Severin: încă 5 staţii, în total 10.

1. Stația Prodila 16 cai
2. Stația Radovanu 16 cai
3. Stația Cioroiul 16 cai
4. Stația Scripetul 16 cai
5. Stația Calafat 16 cai
6. Stația Fîntîna Banului 12 cai
7. Stația Vreta 12 cai
8. Stația Izvoarele 12 cai
9. Stația Scăpăul 12 cai
10. Stația Cerneşti (Severin) 28 cai

XXVII. Ruta: Craiova — Caracal: 3 staţii de poştă, Turnu de sud Teleorman: 6 staţii.

1. Stația Leu 20 cai
2. Stația Vizuleşti 20 cai
3. Stația Caracal 16 cai

4. Stația Preajba 16 cai
5. Stația Tufa 16 cai
6. Stația Turnu 20 cai

XXVIII. Ruta: Bucureşti — Giurgiu: 5 staţii de poştă; — Zimnicea: 9 — Turnu sud Teleorman: 11.

1. Stația Bucureşti 28 cai
2. Stația Creţeşti sau Copăceni 40 cai
3. Stația Călugăreni 40 cai
4. Stația Padina 40 cai
5. Stația Frăteşti 40 cai
6. Stația Giurgiu 40 cai
7. Stația Hodivoaia 16 cai
8. Stația Cacaleţi 16 cai
9. Stația Bragadiru 16 cai
10. Stația Zimnicea 16 cai
11. Stația Piatra 16 cai

XXIX. Ruta: Giurgiu — Oltenița — 5 staţii de poştă.

1. Stația Frăteşti 40 cai
2. Stația Pietrele 12 cai
3. Stația Greaca 12 cai
4. Stația Negreşti 32 cai
5. Stația Oltenița 12 cai

XXX. Ruta: Giurgiu — Călăraşi: 8 staţii de poştă.

1. Stația Frăteşti 20 cai
2. Stația Pietrele 32 cai
3. Stația Greacă 32 cai
4. Stația Negreşti 12 cai
5. Stația Cioricelu 24 cai
6. Stația Moara săracă 24 ccai
7. Stația Coadele 24 cai
Stația Călraşi 24 cai

XXXI. Ruta: Bucureşti — Oltenița — Călăraşi: 7 staţii de poştă.

1. Stația Bucureşti 20 cai
2. Stația Oreşti 32 cai
3. Stația Negoieşti 32 cai
4. Stația Oltenița 12 cai
5. Stația Cioricelu 24 cai
6. Stația Moara săracă 24 cai
7. Stația Coadele 24 cai
8. Stația Călăraşi 24 cai

XXXII. Ruta: Bucureşti — Călăraşi: 6 staţii de poştă; — Linia Dunării pînă la Brăila: încă 8 staţii.

1. Stația Bucureşti 20 cai
2. Stația Oreşti 32 cai
3. Stația Negreşti 32 cai
4. Stația Cioricelu 24 cai
5. Stația Moara Săracă 24 cai
6. Stația Coadele 24 cai
7. Stația Călăraşi 24 cai
8. Stația Cecariciu 16 cai
9. Stația Dudeşti 16 cai
10. Stația Făcăieni 16 cai
11. Stația Chirana 16 cai
12. Stația Berteşti 16 cai
13. Stația Rama 16 cai
14. Stația Frumuşica 16 cai
15. Stația Brăila 48 cai

Cele 32 de căi pe care se transportau trimiterile poştale (şi chiar unii călători) aveau o serie de staţii comune, se continuau una cu alta, astfel încît cei şapte, cărora li se concesionaseră drumurile poştei nu aveau griji exagerat de mari. Colonelul şi cavalerul Scarlat Kreţulescu stăpînea rutele: Bucureşti — Urziceni — Focşani — Brăila — Călăraşi.

Colonelul Ioan Budişteanu controla traseul: Bucureşti — Ploieşti — Buzău — Tîrgovişte — Cîmpina.

Paharnicul Tache Zisu stăpînea traseul: Bucureşti — Piteşti — Rîmnicu Vîlcea — Cîineni.

Aga din Moldova Cavaler Costache Ciocan concesionase ruta Bucureşti — Giurgiu — Zimnicea — Turnu Severin.

Paharnicul Tomiţă Apostoliad avea sub control traseul: Bucureşti — Ciolăneşti — Turnu şi Slatina

Rm. Vîlcea — Tg. Jiu — Severin Caracal — Craiova — Cerneţi

Paharnicul Nicolae Alexandrescu controla ruta: Bucureşti — Oltenița — Călăraşi — Linia Dunării — Brăila — Giurgiu

Serdarul Ghiță Zisu stăpînea traseul — Calafat — Craiova — Caracal — Izlaz Direcția Poștelor era constituită din : paharnicul Mihail Pencovici (director), serdarul Manole Lăzărescu (director adjunct) și pitarul Alecu Angheleanu (secretar).

Poșta românească pleca din București nu numai marți și vineri ci și joi și duminică la orele 12, pentru Pitești, Cîineni, Buzău, Focșani și Moldova, precum și peste Olt, la Slatina, Caracal, Craiova, Gorj, Mehedinți și Severin.

Concesionarea rutelor poștale care plecau din București unor diferite personalități explică diferențele de cai din stația de pornire București, pe diferite rute.

Despre poșta austriacă și cea rusească în Țara Românească, în 1850, vom scrie cu alt prilej.

Dr. Nicolae Neagu

ZIMȚI

Și blocul de mărci poate fi mare. Ca valoare.

Mărcile nu se pensează și totuși au nevoie de pensetă.

După unii, lupa este un soi de monoclu, folosit și de tineri.

Asemănarea dintre o scrisoare și răvașul de plăcintă? Amîndouă au adresă.

Chiar dacă ai puține timbre, te numești colecționar de marcă.

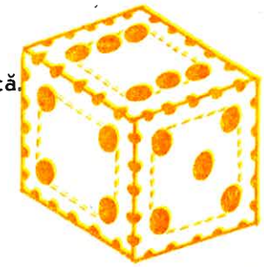

Albumul filatelic este un album de fotografii în miniatură.

DIN FILATELIE

(enigma: 6 litere)

Nu e carte — bună oară —
Dar coperte, totuși are
Ce ascunde o comoară
Pusă-n niște... buzunare!

Soluție: CLASOR

LA OBIECT

(șaradă: 4+3+2)

Este la caiet — și chiar
O găsești la calendar
Bătăuș gospodăresc;
Bluză-n portul românesc.
Toate la un loc, se spune,
Fac o mare... pasiune!

D. C. MAZILU

Soluție: FILA—TEL—IE = FILATELIE

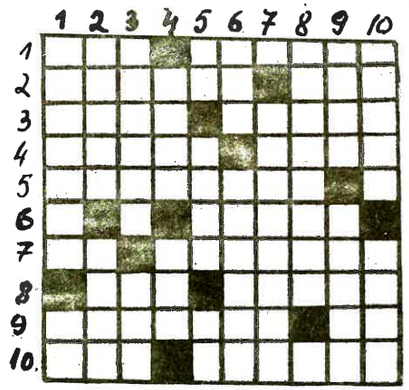

Despre... mărci

ORIZONTAL: *1) Un timbru la.... subsol! — Pescuiește singur.... pești de pe timbre! 2) Fiecare cu timbrul lui.... — Miezul unor stihuri! 3) O marcă de negăsit. — Un timbru activînd pe la.... mansardă! 4) Marchează aparițiile. — Artist de.... marcă. 5) Una.... pornită! 6) Sînt miri, ar zice olteanul... 7) Nicolae Popescu. — Cu diverse mărci, în „Autoserviri". 8) Pare liliachiu la început! — Popor migrator care a „marcat" o invazie de circa un secol în S.E. teritoriului dacic: 9) Marcat. — Marcajul RSR pe autoturisme. 10) O „marcă" italiană veche.... fără zimți!! — Marcarea descendenților cu caracterele ascendenților (adj.).*

XI — Expoziția internațională filatelică Bankafila III a fost deschisă la și în:

a. București în anul 1971
b. Sofia în anul 1975
c. Istanbul în anul 1966

XII — Prin reimprimare — în filatelie — se înțelege retipărirea oficială cu mijloacele de imprimare originale, a unor mărci poștale a căror putere de francare a expirat. Reimprimarea GORDJAN s-a făcut la mărcile poștale „Cap de bour" avînd următoarele valori faciale:

a. 54 parale
81 parale
108 parale
40 parale
b. 27 parale
54 parale
81 parale
5 parale
c. 27 parale
40 parale
80 parale
108 parale

XIII — ERINOFILIA are drept scop colecționarea și studiul:

a. mărcilor poștale cu supratаxă
b. vinietelor fără valoare
c. timbrelor de ajutor

XIV — Scrisoarea transportată la destinație prin intermediul porumbelului călător poartă numele de:

a. aerogramă
b. depeșă aeropurtaă
c. pigonogramă

D. Vasiliu

RĂSPUNSURILE LA PAGINA 210

TEST*

Codurile poștale din R.S. România

*La un test pentru angajarea unor factori poștali s-au dat 28 de localități din R.S.R., și s-a cerut să se indice cît mai rapid și corect codurile.

De data aceasta s-au dat codurile și urmează a se indica în grilă cele 28 de localități.

Avînd în vedere că s-au introdus și cîteva litere ajutătoare, dumneavoastră puteți...?

COSTEL CERNAT

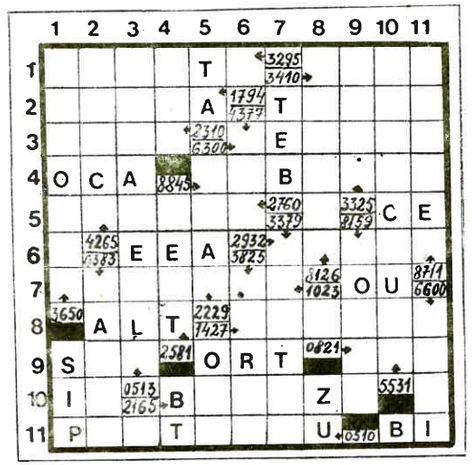

VARIETĂȚI și ERORI

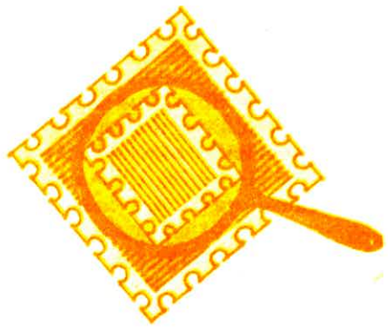

Cu gîndul de a valorifica întreg patrimoniul nostru filatelic contemporan, cu gîndul la viitorul catalog filatelic românesc specializat voi trece în revistе unele emisiuni din anul 1952-1962, perioadă deosebit de interesantă în istoria noastră poștală, datorită tirajelor mari și efectiv circulate prin poștă pînă la epuizare. Vreau să menționez că acest material filatelic se pretează excelent pentru studii și exponate de material filatelic românesc contemporan.

Emisiunea uzuală „Arta populară românească" din anul 1952 (tiraj nelimitat): semnalăm următoarele varietăți și variante. La toate mărcile seriei se găsesc mărci cu o dantelură ireproșabilă și cu danteră imperfectă. **Valoarea de 20 de bani.** Se disting bine două culori de bază în mai multe nuanțe. Culoarea brună (în nuanțe coloristice de la brun deschis pînă la brun închis) și brun roșcat. De altfel și trăsăturile feței țărăncii sînt mai clare și mai fine la ultima. Din această marcă se cunosc următoarele varietăți, unele chiar spectaculoase, — „O" în loc de „U" din cuvîntul „POPULAR"; Mărci cu tipar spălăcit greșeli observabile și cu ochiul liber — Litera „L" din cuvîntul „REPUBLICA" este lipită de litera „R" din cuvîntul „ROMÂNIA" din rîndul de jos. Frumoasă este varietatea, litera „R" din cuvîntul „REPUBLICA" cu bucla de la piciorul literei îngroșată. Se găsesc mărci cu chenar dublant la dreapta și la stînga și cu accidente de tipar. Valoarea de 10 bani. Au circulat mărci de culoare verde și verde oliv, cu dantelură de 14-14 1 4 sau 14 4-14 1 2 (valabil pentru toate mărcile seriei). Dintre abaterile de la marca tip amintim pe cele spălăcite. O varietate interesantă este o floare de pe ulcior cu două puncte și o marcă cu accidente de tipar. Valoarea de 35 de bani, este cunoscută și cu dantelură de 14 pe 14 3 4 pe orizontală și 14 3 4-14 pe verticală (această dantelură poate fi întîlnită la toate valorile seriei). Abateri de la marca tip: Tipar dublu sau conturul dublat la dreapta și la stînga. Punct sub cifra „B" și o linioară sub litera „B" din cuvîntul „Bani". Tipar spălăcit cu clișee uzate. Linia verticală în partea stîngă a mărci. Culoare ieșită din cadru. Literele „L" și „A" din cuvîntul „POPULAR" în partea de jos sînt lipite între ele. Valoarea de 55 de bani. La această frumoasă marcă se disting bine două varietăți coloristice, albastru de diferite tonalități și ultramarin de diferite tonalități, de exemplu de la un fundal ultramarin foarte deschis, la un fundal

cu totul închis la care imaginea are de suferit din punct de vedere estetic. Alte varietăți: Cifra de „55" are în partea dreaptă o buclă decorativă colorată și contur dublat în partea stîngă. Linia cadrului subțiat la stînga. Litera „R" cu bucla groasă sau mai prelungită în cuvîntul „ROMÂNIA". Contur dublat parțial sau în întregime. Retuș deschis la stînga capului, la marca de culoare ultramarin închis. Contur dublat la dreapta. Valoarea de 1 leu. Marca reproduce un covor românesc de aleasă delicatețe; se remarcă în primul rînd printr-o paletă coloristică foarte largă. După tabelul de culori „Lipsia" distingem mărci de culoare roz violet, vișiniu, vișiniu aprins, carmin violet, carmin violet aprins, carmin pastel. Ultima este cu totul o altă culoare decît culorile amintite. Semnalăm următoarele abateri de la marca tip: Valoarea de „l" din stînga lipsă litera din denumirea țării lipite de marginea albă. Clișee defecte la denumirea țării. Mărci care în partea de jos sînt ieșite din cadru. Cele două litere „A" din cuvîntul „POPULAR" sînt mai mici. Cuvîntul „LEU" atît la dreapta cît și la stînga sînt de culoare mai încpisă decît cuvîntul „POȘTA". Tipar dublu.

Uzuale 1960. În cadrul acestui articol mi-am propus să prezint numai particularitățile unei singure valori — de 3 bani — întrucît ar fi prea multe de spus despre fiecare valoare, scopul fiind să demonstrez utilitatea studiului filatelic pe mărci poștale uzuale apărute după proclamarea Republicii. Catalogul Mărcilor Poștale Românești precizează că marca ar fi de culoare roz. Afirmația este greștiă. Majoritatea tirajelor succesive acestei valori se încadrează în diferite nuanțe ale liliacului, sau vișiniului, confruntate și prin tabelul de culori „Lipsia". Distingem în principal următoarele nuanțe de culori: roz marin, roz violet, roz liliachiu deschis, roz liliachiu aprins, liliachiu, liliachiu cu nuanță de roșu, liliachiu purpur, vișiniu și vișiniu aprins.

Cele mai interesante sînt varietățile de filigran ale acestei mărci. Marca de culoare roz (în toate nuanțele): se găsesc numai cu filigramul în poziția IV. În poziția III marca este o excepție. La celelalte culori însă nu este exclus ca să se găsească exemplare de filigramul I și II și V-VIII, dar aceste ar fi mari rarități.

La această marcă se confirmă că filigranul XVII a existat nu numai în variantele XVII A și XVII B ci și în variantele XVII C și VII D. Deci, în urma cercetării, atente a acestei mărci se poate trage concluzia că mai există două tipuri de bază a filigranului avînd următoarele caracteristici: XVII C e formată din litere groase și mai greu vizibile la cercetare (fiind vorba de o hîrtie mai groasă și poroasă) și XVII D format din litere subțiri, elegante, bine vizibile (fiind vorba de o hîrtie velină, fină). De menționat că ultimul filigran se întîlnește mai frecvent în poziția III (vezi desenele).

În colecții de specialitate își pot găsi locul și alte varietăți de filigrane. Și aici trebuie amintită în primul rînd, o varietate rară a filigranului XVII care are între două rînduri ale „R.P.R." un rînd de cerculețe (uneori turtite) cu sau fără punte (linioare) în mijlocul cercurilor. Varietatea se datorește procedeului tehnic aplicat la fabricarea hîrtiei cu filigran. Fiind vorba de aplicarea filigranului pe suluri, rasterele care imprimă filigranul se cer a fi legate între ele. Legătura între rastere lasă în pasta hîrtiei urmele care determină acest filigran rar. O altă varietate de filigran prezintă litera „P" din abreviația „RPR", care are bucla de sus complet închisă.

Referitor la dantelură, contrar afirmațiilor din cataloage (14 1/2 pe 14) dintr-un foarte mare număr de măsurători rezultă că sînt frecvente mărcile care pe orizontală au dantelură de 13 3/4 și 14 1/2, iar pe verticală 12 1/4, 13 3/4, 14, 14 1/4, 14 1/2 sau chiar 14 3/4. Se constată că mărcile de culoare roz liliachiu (în toate nuanțele) au în general dantelură 14 1/2; mărcile de culoare roz în toate nuanțele, prezintă aproape în exclusivitate o perforare imperfectă. Mărcile roz (de toate nuanțele) cu dantelură perfectă sînt greu de găsit.

Desigur și această marcă de mare circulație, folosită pentru francarea ziarelor, are și varietăți de desen. Iată cîteva: Între furnal și cotul ferestrei, desenul mărcii prezintă o deschizătură în care se află linii colorate. În ultimul rînd din coală pe a sezecea marcă (de la stînga la dreapta) liniile colorate lipsesc, spațiul rămînînd alb. Pe prima marcă din rîndul trei pe litera „l" din cuvîntul „ROMINA" apare o linioară turtită. Coșurile în general au unele pete de culoare care sugerează fumul. Există însă și unele exemplare pe care nu apar asemenea pete. În mod normal pe mîneca bluzei fetei apar niște cute. Sînt însă și exemplare pe care în locul cutei se vede un punct alungit. La cifra „3" se disting două tipuri: a) cu vîrf ascuțit b) cu vîrf turtit.

EMISIUNEA „MARINA-„1961" Și această interesantă serie (ca și cea precedentă) a avut un tiraj de 3 millioane serii care au fost epuizate în principal prin francatura poștală. Cîteva referiri la hîrtie și dantelură. Se cunosc exemplare tipărite pe hîrtie subțire, iar altele pe hîrtie groasă, mergînd pînă la semicarton. De asemenea au circulat exemplare pe hîrtie ripsată (foarte

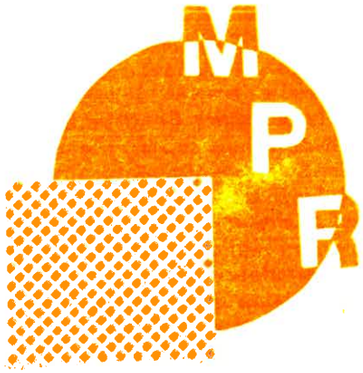

rare). În ce privește filigranul și la această emisiune sînt mici abateri de la filigranul tip XVII ca de altfel la celelalte serii din anii 1960—1961. De reținut că și la această serie poate fi întîlnit filigranul X.

Avîndu-se în vedere tirajele mari și condițiile de tipar multicolore din anii de la începutul deceniului al VII-lea și la această emisiune găsim erori și varietăți, abateri de la marca tip care trebuie incluse în colecții specializate „România." În primul rînd trebuie amintite cele două erori majore care la timpul lor au făcut mare senzație în rîndul colecționarilor de mărci poștale românești contemporane. La marca *de 20 de bani* catargele și partea jos a vasului, în loc de a fi de culoare portocalie sînt de culoare galbenă, culoarea ultramarin este mai mult un albastru închis, iar fundalul în loc de azur, este de un albastru deschis. La marca *de 1;75* lei cea mai importantă abatere de la marca tip este culoarea catargelor și partea de jos al vasului (galbene în loc de portocalii). Menționăm că și culoarea corpului vasului bate mai mult în galben decît la marca tip. În schimb la fundal nu se observă nici o abatere de culoare. Prima eroare pare a proveni din faza probelor de culori, din procesul tipografic din care una sau mai multe coli au ajuns în circuitul filatelic. Cîte o coală de 20 de bani și 1,75 lei au fost puse în vînzare la fostul magazin filatelic București, Bd. N. Bălcescu. În ceea ce privește valoarea de 1,75 lei, dispunînd de un colț de coală cu inscripție s-a putut stabili cert că la această marcă a fost omisă tipărirea culorii portocalie.

O să enumerăm în continuare cîteva varietăți mai interesante din seria aceasta. *La marca de 20 de bani* semnalăm: Bucla literei „P" din cuvîntul „POSTA" în loc de a fi normală apare „plină" adică colorată. Din cuvîntul „Cargou" scris negativ în desen se vede numai partea de jos. „A" din cuvîntul „ROMÂNIA" prezintă o linie întreruptă la piciorul stîng. *Marca de 40 de bani:* În urma deplasării culorii negre ancora apare dublată. După inițialele machetatorului lipsește punctul. Al doilea catarg este întrerupt de o linie închisă. Culoarea verde închis este deplasată în sus spre cadrul alb în care

este înscrisă valoarea. *Marca de 55 de bani:* Cele trei ferestre din față sînt de culoare cu totul deschisă. Cuvîntul „BANI" este lipsit de cadru. Inițialele machetatorului sînt dublate. Tipar dublant. *La valoare de 1 leu* semnalăm o interesantă varietate. Litera „L" din cuvîntul „LEU" e rotunjită la colț. La această valoare se cunosc trei tipuri de ancore: Cu semicerc la stînga, cu semicerc întrerupt și fără semicerc. Pe cabina de comandă, pe lîngă linia roz (catarg) apare o linie albă lată. Puncte de culoare roz aprins în loc de roz. Cifra „1" cu vîrf mai subțire sau mai gros. De reținut și faptul că există mărci cu tipar dublant. *La marca de 1,55 lei* semnalăm următoarele diferențieri față de marca tip: Bucla literei „R" din „R.P.", este ruptă în partea de sus. Cifra „de 1,55" este lipită sau îndepărtate de cadru. Reflectorul de lumină al cabinei este în mod normal rotund (apărînd ca un cerc alb). O varietate interesantă apare atunci cînd reflectorul este ca o sferă sau lipsește complet. De asemenea sînt interesante și exemplarele fără cerculețul verde pe vîrful catargului. Și la această valoare intervin exemplare „avînd litera R din R.P." cu cadrul spart din partea de sus al buclei. Mai semnalăm variantele linia orizontală de pe vas — care indică cota de plutire admisă — este de culoare albă în loc de verde. Contur alb între cele două culori verzi de bază. Inițialele machetatorului fără punct. Trebiue menționat că această varietate se găsește la toate valorile ale seriei. *Valoarea de 1,75 lei* sînt două tipuri, nominalul de 1,75 lei pe desenul mărci distanțat cu o 1 2 mm. Ferestrele din față ale cabinei de comandă sînt bine vizibile sau complet acoperite. Litera „O" din cuvîntul „ROMÂNĂ" e spartă în partea de sus sau în partea de jos. Cele două elemente grafice componente ale ancorei sînt lipite întrre ele. Linia roșie depărțitoare care indică linia dde plutire este de culoare portocalie. Cifra „1,75" se găsește cu vîrf ascuțit sau rotunjit. Litera „R" din R.P." este spart în partea de sus a buclei. Litera „A" din cuvîntul „Dobrogea" cu latura stînga mai scurtă. Punct albastru deschis după litera „M" din cuvîntul „ROMÂNIA", în urma deplasării culorii sepia, apare o linie verde în fața provei. În cele de mai sus rezultă că la valoarea de 1,75 lei se găsesc cele mai multe abateri de la marca tip.

Reamintim că erorile și varietățile pot fi incluse nu numai în colecțiile specializate România, ci și în colecții respectiv exponate tematice.
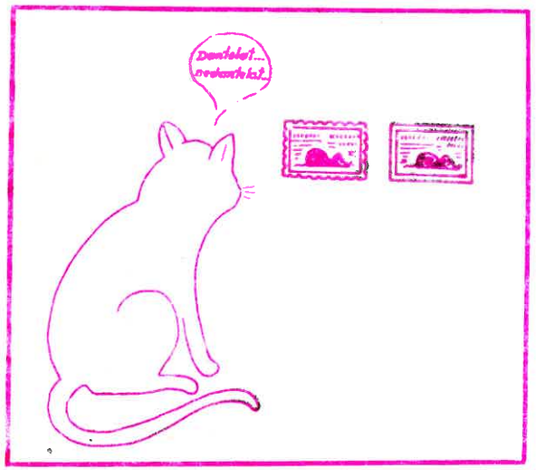
IOSIF MICU